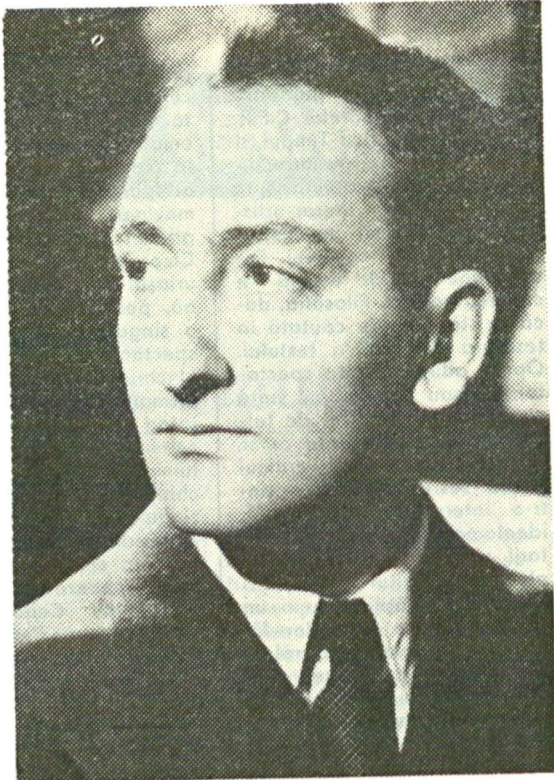

ALEXANDRU
SEVER

Jertfa

dramă
în patru acte

Soției mele, Alexandra

LEONID LEORDEANU

ELLA, soția lui

CRISTINE, sora Ellei

NAE CONDREA, medic

AUGUSTINA STAVRU, menajeră

TACHE, fostul soț al Augustinei Stavru

SERB, academician

PERSONAJELE :

ACTUL I

Camera de lucru a lui Leonid Leordeanu. O ușă dă în interiorul apartamentului și alta, într-un antret. O sobă înaltă, de teracotă albastră, desparte două etajere încărcate cu cărți.

Leonid Leordeanu : înalt și uscățiv, cu o pipă în gură — o „pipă fără fum” — rătăcește prin încăpere, mai mult intrigat decît neliniștit, tot aruncînd cîte o privire spre ușa deschisă ce dă în dormitor, cu aerul că încearcă să prindă ceva, un „zvon de dincolo”. O dată, sau de două ori, se oprește în dreptul sobei ca să deschidă porțița focarului și să verifice flacăra arzătorului. O sonerie îl surprinde în gura focarului. Închide porțița sobei și iese pe ușa ce dă în antret. Zvon de glasuri ; după o clipă deschide ușa și-i lasă loc de trecere Cristinei : în pantaloni, în jachetă fină, de blană, cu căciuliță pe cap, e o femeie la vreo 40 de ani, încă frumoasă, sigură în mișcări și bine întemeiată pe statutul ei de independență desăvîrșită.

LEONID : Intră ! Intră, Cristine !

CRISTINE : O să spui că sînt prăpăstioasă ca nevastă-la... Dar, de cum mi-a sunat telefonul, mi-am zis : „Să știi că iar s-a întîmplat ceva cu Ella !” Și uite, intuiția nu m-a înșelat !

LEONID (*nițel obosit*) : Nu e greu să fii

ghicitoare cînd te aștepți mereu să se întîmple un pocinog.

CRISTINE (*cu o mișcare din cap către dormitor*) : Și e cineva acum la ea ?

LEONID : Bineînțeles, Nae ! Am avut noroc că l-am prins tocmai cînd se pregătea să intre în operație !

CRISTINE: Am înțeles. Și de data asta de la ce naiba s-a pornit? Că din senin nu face ea o criză de nervi!

LEONID: De ce crezi că e vorba de o criză de nervi?

CRISTINE: Pentru că-i cunosc „stilul”! Acum, să nu mă înțelegi greșit... De bolnavă o fi bolnavă, nu zic...

LEONID: Bine, asta nu mai e de mult o noutate!

CRISTINE: Dar Ella face parte dintre bolnavii aceia care au o mare dispoziție să-i chinuiască și să-i plictisească pe cei din jur.

LEONID: Bine, nu mă pling. La urma urmei, se cade s-o înțelegem și s-o iertăm, nu?

CRISTINE (*contrariată*): Leonid, știi ce? Lasă-te păgubaș de rolul ăsta de sfânt care rabdă în tăcere și pledează pe lângă bunul Dumnezeu iertarea păcătoșilor!

LEONID: Dar nu e vorba de asta. Vreau să spun că, în fond, cu frica de moarte nu te poți certa, nu?

CRISTINE: Nu, nu e frica de moarte. E invidia stupidă a bolnavului față de cei sănătoși și stăpîni pe libertatea lor de mișcare!

LEONID (*neîncrezător*): Oare?! (*Neajutorat.*) Și atunci ce să fac? E o situație care durează de aproape un an de zile. Un an de la accidentul ăla stupid...

CRISTINE: Ei, n-a fost chiar atât de stupid!

LEONID: Cum adică.. A, te uaiți la ce spune ea? (*Zîmbind.*) Prostii spuse la minie!

CRISTINE: Minie sau marie?

LEONID: Păi, cum altfel? Doar ea era la volan! Și chiar de la bun început s-a lansat cu suta pe oră!

CRISTINE: Și n-ai încercat s-o oprești?

LEONID: Ai mai văzut tu furtună oprită cu rugămintă? Acum, adevărul este că am încercat eu cumva... Dar știi care l-a fost răspunsul?

CRISTINE: A apăsât pe accelerator!

LEONID: De unde știi?

CRISTINE: Și nu ți-a fost teamă?

LEONID: Teamă?! Nu, nu cred, nu prea... Deși... la un moment dat, da, zău... am avut impresia că asta și vrea: să ne ducem dracului, de ripă amîndoi!

CRISTINE (*atentă*): Ți-a trecut prin cap așa ceva?

LEONID: Mie îmi trec multe prin cap. Dar era o prostie, nu?

CRISTINE: Și ce-ai făcut?

LEONID: Mi-am pus pipa în gură mi-am tras pălăria pe ochi.

CRISTINE (*zîmbind*): Cum s-ar zice, ai făcut exact ce trebuia să faci ca s-o înfurii!

LEONID: Cum adică, pentru că mi-am tras pălăria pe ochi?

CRISTINE: Nu, nu ca să mă interesez

de Ella... O să-și revină ea și fără asistența și compătimirile mele. Și nici pentru ca să-ți ofer un umăr pe care să plîngi. Am venit să-ți iau manuscrisul.

LEONID (*stînjenit*): Dragă Cristine...

CRISTINE: Nici un „dragă“! Ești zăbavnice și delăsător! Dacă nu te împinge careva de la spate, ești în stare să stai cloșcă pe manuscrisul ăsta pînă la sfîrșitul vieții tale.

LEONID: Știi bine că nu-mi place să dau din mină lucruri neîncheiate.

CRISTINE: Pentru tine nici o lucrare nu e încheiată. Dar a venit timpul să-i dai drumul în lume! Un om ca tine nu are dreptul să se închidă în casă, lîngă o femeie bolnavă, și timp de un an de zile să nu aștearnă pe hîrtie nici două rînduri.

LEONID: Cite ceva, totuși, am publicat.

CRISTINE: Da, dar marca ta *Etică* zace! Zace, în timp ce alții se și pregătesc pentru Congresul de la Paris!

LEONID: A, Congresul? Mai întîi că pînă la Congres mai este cel puțin un an. Și apoi, de ce îți inchipui că as putea fi trimis tocmai eu?

CRISTINE: Pentru că tu ai ceva de spus!

LEONID: Țasta e un argument feminin, nu unul, hm, filosofic.

CRISTINE: Știu, e un argument de femeie ambițioasă. Dar adevărul argument, știi de fapt foarte bine, tocmai acesta este importanța lucrării tale. Și tu nici măcar n-ai predat-o editurii. Și de ce întîrzi? Ca să-i faci ceaiuri tonice Ellei, și să-i sorvești patru sedative pe zi? Țasta e o treabă pentru o infirmieră, nu pentru un savant.

LEONID: Da, dar nici o infirmieră din lume nu-i poate spune „te iubesc“ și să-i dea sărutarea de seară.

CRISTINE (*iritată*): Pentru Dumnezeu, Leonid, nu fi timpit!

LEONID: Ferească Dumnezeu! Dar ce să fac? E femeia mea și o iubesc.

CRISTINE: Ei și? Ce are de-a face una cu alta? N-ai decît iubește-o cît poți! Dar mie dă-mi manuscrisul. Să ți-l duc cui știu eu, și în șase luni o să-l ai tipărit!

LEONID: A, nu... Mai trebuie să-l recitesc, să verific o seamă de noțe...

CRISTINE (*pe aceeași frază melodică*): Să mai pui niscaiva virgule...

LEONID: Bineînțeles, și virgulele sînt importante... Și apoi, mai înainte de a-l propune editurii, aș vrea să-l dau cuiva să-l citească... (*A prins un zvon „de dincolo“, din dormitor: usa se deschide cu băgare de seamă și apare Nae Condrea, cardiologul.*) În sfîrșit!

CONDREA (*dînd cu ochii de Cristine*): A, și tu?! (*Îi sărută mîna.*) Cum de te-ai hotărît?

CRISTINE: N-a fost chiar atît de greu, chiar dacă m-am jurat să nu-i mai calc pragul decît cînd oi fi sigură că e mută!

CONDREA: Ei, doamne, de n-aș ști că am lăsat-o pe Ella în dormitor, aș zice că o am în față.

CRISTINE: Ce vrei, dragă Nae, doar sîntem surori! Atît numai că la împărțirea darurilor, ursitoarele ne-au lăsat, mie tot bunul-simt, și Ellei tot talentul de a-și plictisi prietenii!

LEONID (*neliniștit*): Ce face?

CONDREA: Cred că a adormit.

CRISTINE: Bogdaproste! Numai somnul să-i mai astîmpere gura!

CONDREA: Mda, și ăsta e un fel de-a muri!

CRISTINE: Vrei să-ți spun ceva? N-am pic de încredere în morțile astea fracționate ale soru-mii! E în stare să învie în fiecare clipă!

CONDREA (*ironic înmînat de misterul complicațiilor umane*): Doamne, care toate femeile or fi așa de nebune? (*Băgînd de seamă neliniștea și nerăbdarea lui Leonid.*) Bine, vîd că stai ca pe ghimpi! Ce să-ți spun? (*Ridică din umeri.*)

LEONID: De ce a durat atît? Credeam că te-a strîns de gît... sau, că, Doamne iartă-mă, mai știu eu...

CONDREA: Să moară?! De ce să moară? Fii liniștit, nu se moare atît de ușor. Și apoi, să-ți spun ceva, bătrîne: ca să mori, trebuie, ca să zic așa, să fii și nițel dispus. Or, Ella — aici, cred eu, Cristine are dreptate — nu prea are aerul că ar vrea să moară.

LEONID (*zimbînd vag*): Da, zău, nu prea are aerul... Deși... (*Abandonînd un gînd.*) Dar atunci de ce a durat atît?

CONDREA: Povestea obișnuită. Mai degrabă o eriză de nervi, decît o eriză tipică de inimă.

CRISTINE: Nu ți-am spus eu?! ...

CONDREA: Ar fi fost timpul să te obișnuiești!

LEONID: Ei, da, dar uite că nu izbucnesc. Ce zici, aș putea să-i arunc și eu o privire?

CONDREA: Ce să vezi? Doamne.

LEONID: Numai o privire! (*Iese.*)

CRISTINE (*contrariată*): Îl vezi?... E incurabil!

CONDREA: De ce te miri?

CRISTINE: După douăzeci de ani?! ...

CONDREA: Bine, ție ți-e greu să înțelegi.

CRISTINE: De ce mi-ar fi greu? Pentru că am preferat să am zece amanți: mai degrabă decît un singur soț?

CONDREA (*zimbînd*): Și totuși, pe Leonid ți l-ai fi dorit.

CRISTINE: Pe cine, pe filosoful ăsta copilărit printre cărți și idei? Prostii! O slăbiciune de tinerete! Am preferat

- să-l las Ellei. Și te uită numai ce-a făcut din el! (*Reintră Leonid, posomorit, nițel intrigat.*)
- CONDREA S-a întimplat ceva?
- LEONID: Nu. Cred, într-adevăr, că doarme. (*Dezolat.*) Îți spun drept, nici nu mai știu ce să cred. Și mai ales nu știu ce să fac.
- CRISTINE: Ți-am spus: să-ți vezi de treburile tale! Să-ți termini și să-ți tipărești *Etica*. Și să începi a tatona terenul pentru Congres! Nae, penru Dumnezeu, îi ești prieten, spune-i și tu! Un cărturar ca el nu e hărăzit pentru o treabă de infirmieră eternă!
- LEONID: Oh, Cristine, lasă asta... (*Preocupat, către Condrea.*) De fapt mie încă nu mi-e clar, ce s-a întimplat? Nu ți-a spus nimic?
- CONDREA (*plăcșit*): Ba da, sigur că mi-a spus.
- CRISTINE: Cred și eu! Un medic sau un avocat, pe post de psihanalist, e o scupătoare de uz curent. De-ar primi căreva toate mărturisirile câte mi se fac mie, ca avocat, cred că ar muri otrăvit.
- CONDREA: De-ar fi să-și dăm crezare... (*Către Leonid.*) Se pare că fata aia îți pusese gând rău.
- CRISTINE: Eram sigură că trebuie să fie ceva de genul ăsta!
- LEONID (*neîncrezător*): Vrei să zici... *Ménajera*?
- CONDREA: Fata era destul de drăguță, nu?
- LEONID (*îngîndurat*): Drăguță?... Și ce are de-a face asta cu mine?
- CONDREA: Uite că are! Ella te vede încă foarte tânăr!
- CRISTINE (*zimbînd*): Ba chiar încă destul de seducător.
- LEONID (*lehămesit*): Dar, dragul meu, habar n-am nici măcar care îi era culoarea ochilor. O fată oarecare!
- CRISTINE (*către Condrea*): Și dumnealui mai vrea să mă instalez în casă pe post de bucătăreasă și de infirmieră! Ar fi în stare Ella să te caute și sub plapumă, nu cumva să mă fi ascuns în patul tău!
- LEONID: Bine, dar e o aberație!
- CONDREA (*filosof*): Asta n-a împiedicat niciodată o femeie să creadă.
- CRISTINE (*tot atît de plăcșită pe cît de hotărîtă*): Știi ce, Leonid, eu sînt perfect lămurită. Și toată povestea asta nu mă interesează nici cît negru sub unghie! Pe mine mă interesează un singur lucru: manuscrisul! (*Se îndreaptă decîsă spre masa de lucru, mută bustul lui Platon de pe un teanc de hîrtii și ia hîrtile în mînă.*) Asta este, nu-i așa? Ei, bine, îi iau și gata!
- LEONID (*morocănos*): Asta e manuscrisul de bază. (*I-l ia din mînă și-l pune înclărăt, sub paza lui Platon.*) Așa ceva nu iese din casă. Trebuie mai întii
- să-l dau cuiva să mi-l bată la masină.
- CRISTINE: Dar asta durează... Durează! Și mai vrei să-l dai și cuiva să ți-l citească...
- CONDREA: Și cui te-ai gîndit să-l dai?
- LEONID (*ezitant*): Dacă ar fi după mine... Dar mă tem să nu mă refuze.
- CRISTINE: Cine?
- LEONID: Bătrînul Șerb!
- CONDREA: Oho, moșnegăria, academi-cianul?!
- CRISTINE: Și de ce tocmai belferul ăla?
- LEONID: Pentru că moșnegăria și belferul ăsta este cel mai afurisit critic pe care și-l poate dori unul ca mine.
- CRISTINE: Bine, s-a făcut.
- LEONID (*neliniștit*): Cum adică, „s-a făcut“?
- CRISTINE: Dacă-l conving eu pe bătrînul Șerb să-ți citească lucrarea, mi-o dai, așa cum e, imediat?
- LEONID (*sovăitor*): Și dacă te refuză?
- CRISTINE: Un avocat ca mine știe cum să pledeze ca să nu fie refuzat. Și dacă mă refuză, să-l ia naiba!
- LEONID (*pe jumătate convîns*): Bine, dacă ții să încerci...
- CONDREA: Și de el nu ți-e teamă că-ți prăpădește bunătate de manuscris?
- LEONID: Nu. În mîinile lui manuscrisul ar fi ca în mîinile Papai.
- CRISTINE: Atunci sîntem înțeleși mi-l dai!
- LEONID (*încăpășinat*): A, nu, nu ți-l dau! Îmi telefonezi. Și i-l duc eu personal.
- CRISTINE: Și eu care mă gîndeam să-mi înobilez sacoșa de cartofi cu *Etica* ta de două kile. Bine, în cîteva zile ai de la mine un telefon.
- LEONID: Nu vrei, totuși, să intri, s-o vezi pe Ella?
- CRISTINE: Ferească Dumnezeu! Vrei să faci un atac de inimă? La-vedere. Și tu, Nae, mai dă-mi cite un telefon. Ciao! (*Iese.*)
- CONDREA: Tenace femeie și expeditivă! Crezi că o să izbutească să-ți bage manuscrisul pe gîtul moșnegăriei?
- LEONID: Nu m-aș mira defel. Ca avocat, are relații întinse, și cît a trăit bătrînul Tabacaru, tatăl, prin casa lor s-a perîndat jumătate din Bucurestii intelectual. Dacă nu-l îmbrobodește ea, apoi atunci nu e în stare nimeni.
- CONDREA (*interesat*): Și ia spune-mi tu e chiar atît de importantă lucrarea asta a ta, pe cît susține Cristine?
- LEONID (*îngîndurat*): Ca să-ți spun drept, nici eu nu mai știu. Cîteodată mi se pare importantă... E, ca să zic așa, lucrarea vieții mele. Am conceput-o cam în anii căsătoriei cu Ella. Și lucrez la ea de douăzeci de ani. Dar acum, cînd o vîd pe Ella citi-ți de prăpădită...
- CONDREA: Ella nu-i totul pe lume.

- LEONID**: Mda, din anume punct de vedere, nu se poate spune că e „totul”. Dar și chiar dacă nu e „totul”, o viață de om e destul de mult. Și ce importanță mai poate avea un munte de cuvinte în raport cu o viață de om?!
- CONDREA**: Nu știu, mă tem că nu te înțeleg exact. După cit mă taie pe mine capul, a gândi acum în spiritul realității înseamnă mai ales a te gândi cum să faci față unci situații foarte grele. La urma urmei, nimeni nu demisionează din viață ca să devină infirmierul unei femei iubite.
- LEONID**: Dacă te gindești la obligațiile pe care mi le impune profesoratul...
- CONDREA**: Ciudată! ființă mai ești și tu! Șovăi s-o lași singură fie și pentru un ceas, și totuși e vorba de aceeași femeie de care, de-a lungul anilor, ai vrut să divorțezi de nu știu câte ori.
- LEONID**: Crezi? De fapt, dacă mă gîndesc bine, n-am crezut niciodată că aș putea s-o fac.
- CONDREA**: Bine, acum nu e vorba de asta. Problema e acum doar una, banală, de natură strict practică: cum să te descurci?!
- LEONID**: Știu eu?! Ai auzit și tu, Cristine refuză.
- CONDREA**: Era și de așteptat. D-aia, cînd mi-a telefonat Ella că a dat fata afară, prima mea grijă a fost, bineînțeles, s-o liniștesc, și a doua grijă: să-i caut o femeie de serviciu.
- LEONID** (*sceptic*): O să sîrșească la fel ca toate celelalte.
- CONDREA**: Probabil. Dar să încercăm! Unde mi-e paltonul?... A, da... (*Dă să lasă, dar se întoarce.*) Ascultă-mă ce-ți spun: fii atent! Un cardiac care nu știe să se descotorosească de toate pricnile de necaz e un om pe jumătate mort. Intr-o bună zi, o iritare de nimic are s-o dea gata!
- LEONID** (*posomorit*): Încă nu mi-ai spus ce femeie ai găsit pentru noi.
- CONDREA** (*ezitant o clipă*): Numele Augustinei Stavru îți spune ceva?
- LEONID**: Ar trebui să-mi spună?
- CONDREA** (*ingindurat*): Nu, de fapt, nu... E un nume ca altele altele. Dar prin anii de dinaintea războiului a fost pomenit într-un proces despre care au scris și ziarele. Se pare că soțul Augustinei Stavru, ca să scape de ea, ar fi încercat s-o otrăvească. În anii următori, obligată să trăiască, a devenit soră medicală. Cînd am cunoscut-o eu în clinică, era soră-șefă. Azi e o femeie la vreo 65 de ani, foarte serioasă și foarte pricepută.
- LEONID** (*absent*): Dacă spui tu!
- CONDREA**: În fine, altceva decât că e dispusă să facă o asemenea treabă, de femeie la toate, nu știu. Dar dacă
- vrei să afli mai mult, trebuie să stai de vorbă cu ea.
- ELLA**: Care ea? (*Pe ultimele cuvinte, ușa de la dormitor s-a deschis și în prag a apărut Ella, sprijinită în baston. E o femeie care „a fost frumoasă”; acum e palidă, îmbătrinită prematur, îmbrăcată sumar, cu neglijența tipică a bolnavilor care au renunțat să se mai intereseze de propria lor înfățișare.*)
- CONDREA** (*se repede s-o susțină*): Și eu care te credeam adormită!
- ELLA** (*acără*): Eu dorm întotdeauna cu un singur ochi.
- CONDREA**: Și doar te-am rugat să stai liniștită.
- ELLA** (*sarcastică*): Și ți-ai Inchipuit că o să te ascult? (*Teapănă.*) V-am întrebat: „care ea”? Și parcă am auzit glasul Cristinei.
- LEONID**: A fost. (*Iși scoate pipa din buzunarul de la piept.*)
- ELLA**: Și altcineva?
- CONDREA**: Doar ți-am spus... (*O susține, să ia loc în Jițul comod de lângă birou.*) E vorba de doamna aia cărcia i-am propus slujba pe lângă tine.
- ELLA** (*indicîndu-l cu bastonul pe Leonid*): Și dumnealui, domnul profesor, ce-a spus?
- LEONID** (*cu pipa în gură, ca de pe altă lume*): Ce să spună?
- CONDREA** (*impăciuitor*): Bineînțeles, e de acord.
- ELLA**: Zău, de acord? Nu ți-a propus să mă bați într-un sanatoriu?
- CONDREA**: Prostii! De ce să intri într-un sanatoriu?
- ELLA**: Pentru ca dumnealui să scape de o nevastă rea, sclitoare și bolnavă, care nu-l dă răgaz să-și aștearnă studiile celebre, care nu-i mai poate aduce cafeluța la masa de lucru și nu mai e în stare să-l aștepte în pat pînă la cinci dimineața. Chiar și după două mii de ani, Platon continuă să aibă ultimul cuvînt în căsnicia mea!
- CONDREA** (*muștrător*): Ella...
- ELLA** (*tăioasă, către Leonid*): Și tu ce stai ca de piatră? N-ai nimic de spus?
- LEONID** (*cu pipa în gură, ingindurat*): Ce să-ți spun?
- ELLA**: Îl auzi? Trălesc cu el de douăzeci de ani și nu are nimic să-mi spună. Cum e vorba de mine i se pustiește deodată tot vocabularul. Din tot graiul nu găsește pentru mine nici măcar o singură vorbă bună. Dar putorii ăleia pe care am dat-o afară avea ce să-i spună, nu?
- LEONID** (*abstras*): Nu-i spuneam decât ce era de spus în împrejurările banale ale gospodăriei de zi cu zi.
- ELLA**: Și tonul?
- LEONID**: E felul meu de a fi politicos.
- ELLA** (*sarcastică*): Politicos? „Stimată duduie, vrei să fiți amabilă și să-mi fierbeți un ou?” „Stimată!” „Duduie!”

- O curvistină oarecare, pe care o plăteam ca să-mi țină gospodăria pe care n-o mai pot face!
- LEONID : Dragă Cristine...
- ELLA (*tresărind*) : Poftim, vorbește cu mine și i se adresează Cristinei. Ce voiai să-i spui Cristinei și-mi spui mie ?
- LEONID (*zăpăcit*) : Nu, bineînțeles, nu-i vorba de Cristine. Ce voiam cu să zic era altceva... și anume, că nu mă simt îndreptățit să-mi dau aere de stăpin numai pentru că plătesc cuiva, cu niște amărâți de bani, un serviciu oarecare.
- ELLA : Îi auzi ? Mai să nu-ți vină a crede că omul ăsta se trage din neamul Leordenilor de odinioară, cu moșii, cu lobagi, și cu robi țigani ! Iar când un Leordeanu se brodește filosof, nevasta nu poate să fie decât o Xantipă șleampătă și rea de gură, un sac cu oase numai bun de mutat de pe pat în fotoliu, și din fotoliu pe pat !
- CONDREA : Nimeni nu te împiedică să faci o plimbare pe afară.
- ELLA (*acără*) : Crezi că e o așa mare plăcere să vezi oamenii întorcând capul după tine ca să se întrebe ce naiba caută baba asta prin oraș când o caută moartea pe acasă ? Și apoi, dumnealui e prea ocupat ca să mă scoată la plimbare. Iar cu sluga nu-mi place !
- LEONID (*calm și mereu îndepărtat*) : Ți-am propus de o mie de ori...
- ELLA : Și de o mie de ori ai răsuflat ușurat că te-am refuzat. Să stai toată ziua neclintit, cu nasul prin hirtzoage și cu mintea pe aiurea, prin antichitățile babilonice sau iudaice, asta e mai important decât sănătatea mea.
- CONDREA : Ella, de ce exagerezi ?
- ELLA : Zău ? ! Exagerez ? ! ... Sau v-ați înțeles amindoi pe spinarea mea !
- CONDREA (*muștrător*) : Ella, doar mă știi cât țin la tine !
- ELLA (*plictisită*) : Bine, bine, așa sînt eu, sîcîitoare, cîrbitoare, afurisită. Iar voi... niște sfinți !
- CONDREA (*cu un zîmbet împăciuitor*) : O, nu ! Dar sînt, cred, un prieten devotat și — ce să ne mai ascundem după deget — un cardiolog eminent. Nu ?
- ELLA : Un bun cardiolog nu e, neapărat, și un bun cunoscător al unei inimi de femeie.
- CONDREA (*mercu zîmbind*) : Sper, totuși, că nu ai de gînd să mă concediezi și pe mine.
- ELLA (*îl prîvește fix*) : Nu, din păcate mai am încă nevoie de tine.
- CONDREA : Bineînțeles, desigur... (*Se aude soneria.*)
- ELLA : Cine o mai fi ? (*Către Leonid.*) Ai invitat pe cineva ? (*Dă să se ri-*
- dice.*) Atunci, hai, ascunde-mă ! Să nu dea ochii cu babornita ! N-am chef să convoc pentru tine toată compătîmirea universului.
- CONDREA : Stai liniștită ! Trebuie să fie doamna Stavru.
- ELLA : „Doamna” ? ! ... „Stavru” ? ! Care doamnă ?
- CONDREA : Femeia de serviciu de care ți-am vorbit.
- ELLA : Aha, servanta... Bine, aia poate să mă vadă și așa ! Nimeni nu-i cucoană pentru slujnica plătită să-i pună plosca sub șezut ! (*Se cuibărește în fotoliu, Lui Leonid.*) Du-te și dă-i drumu' tovarășică ! (*Leonid iese.*)
- CONDREA (*nițel neliniștit*) : Ella, crede-mă, n-ai nici un motiv să te porți în felul ăsta cu Leonid.
- ELLA (*acără*) : Mă port cum mi-e felul.
- CONDREA : Și dacă nu încerci să te liniștești, n-ai s-o scoți la capăt.
- ELLA : Cum adică, o să mor ? Las' că nu-i fac eu plăcerea asta !
- CONDREA : Și vezi ce faci cu femeia... ELLA : Că altfel, ce ? „Mă divorțează” ?
- CONDREA : Exact. Și dacă te lasă și ea, apoi ăreu să faci rost de alta.
- ELLA : Da, ne cam cuconirăm cu toatele ! (*Intră Leonid, care, în chip de gazdă, îi face loc Augustei Stavru.*)
- LEONID : Poftim, intrați, doamnă.
- ELLA (*ricanînd*) : „Doamnă” ? !
- DOAMNA STAVRU (*o femeie la 65 de ani, îmbrăcată în palton negru, cam demodat, cu căciulă neagră, cu minile adunate într-un manșon din stola paltonului. Mai mult țepănă decît calmă*) : Bună ziua.
- CONDREA (*inclinîndu-se ușor*) : Îmi pare bine, Augustina, că ai venit. Tocmai vorbeam de dumneata. Cu domnul Leordeanu, desigur, ai și făcut cunoștință... Să te recomand și doamnei... Uite, dragă Ella, dumneai este doamna Stavru, de care ți-am vorbit.
- ELLA (*rece*) : Mda, mă bucur.
- CONDREA : Acum rămîne să vă învoiți între dumneavoastră. Eu o să plec, că am lăsat baltă o groază de treburi !
- LEONID : Îți telefonez eu mai tîrziu.
- CONDREA : Foarte bine. Hai, la revedere ! (*Către Ella, cu un deget ridicat profesional.*) Și noi... ne-am înțeles, nu ?
- ELLA (*acără*) : Înțeles. (*Lui Leonid.*) Du-te și condu-l !
- LEONID (*nehotărît*) : N-ai prefera să-l vorbesc eu, în prealabil, doamnei ?
- ELLA : Nu. Eu o angajez. Tu numai o plătești. Condu-l pe Nae și lasă-ne singure.
- LEONID (*acceptare resemnată*) : Bine. (*Condrea și Leonid ies.*)
- ELLA : Te-aș pofti să stai jos, dar, după cum vezi, biblioteca asta nu-i defel ospitalieră.
- DOAMNA STAVRU : Nu face nimic. În picioare sînt mai aproape de ușă.

ELLA (trecând ușor): Încă nu te-am poftit să pleci. (Scrutină-l-o.) Hm, n-ai zice că ești cine știe ce ispititoare. DOAMNA STAVRU (calmă): Nu.

ELLA: Nu vrei să-ți scoți mantoul?... Uite, pune-l acolo, pe birou, peste căpățina aia! (Femeia își leapădă, fără grabă, ordonat, manșonul, mantoul și căciula. Acum se arată în rochie neagră, cu un jersey încheiat pe gât; părul sur, împărțit simetric pe cele două emisfere ale capului, e adunat la ceafă.) Slavă domnului, diformă nu ești! Știi, nu pot să sufăr în preajma mea oameni scâlțimbi și cu beteșuguri. Ia întoarce-te, să te văz și din profil! (Mulțumită.) Bine, asta nu e rău: ești la fel de urîtă din profil ca și din față. Dar ca să-mi gătești o ciorbă și să-mi faci o injecție, pentru asta nu-i musai să fii miss România. Sper că nu te-ai supărat.

DOAMNA STAVRU (impenetrabilă): Nu. ELLA: Foarte bine faci! Prilejuri de a te supăra pe mine o să ai destule!... Ești sănătoasă?

DOAMNA STAVRU: Cred că da. ELLA: Ce-i aia „cred că da”? Adică nu ești sigură?

DOAMNA STAVRU: Cu mulți ani în urmă, am avut — cum se spune — un preinfarct.

ELLA: Aha, interesant! Cum s-ar zice, în privința asta, ne cam înrădim. Poate că și asta o fi cîntărit cînd mi te-a recomandat Nae, adicătelea doctorul Condrea.

DOAMNA STAVRU: Nu știu, nu m-am gîndit la asta.

ELLA: Nici nu trebuie. Gîndesc alții pentru dumneata. Și... îmi îngădui să te întreb: ești căsătorită?

DOAMNA STAVRU: Am fost.

ELLA: Foarte bine. Asta mă va scuti de obligația de a-ți cunoaște și bărbatul. Și copii? Sau n-ai copii?

DOAMNA STAVRU: Un frate.

ELLA: Căsătorit?

DOAMNA STAVRU: Nu.

ELLA: Slavă domnului, asta te scutește de plictiseala de a suportă o cumnată. Dar dumitale, ți-a spus Nae, adică doctorul Condrea, cam ce ai avea de făcut aici?

DOAMNA STAVRU: Intrucîtva, bănuiesc.

ELLA: Nu e cazul să bănuiești. Să-ți spun eu: trebuie să ai grijă de mine și să faci toată gospodăria casei. Crezi că o să poți face față?

DOAMNA STAVRU: Voi încerca.

ELLA: Ușor n-o să-ți fie! Mai întîi că sînt rea și afurisită, capricioasă și cicălitoare...

DOAMNA STAVRU: Înțeleg.

ELLA (bănuitoare): Zimbești?

DOAMNA STAVRU: Nu.

ELLA: Poți să mă crezi: n-ai nici un motiv! Pe urmă, va trebui să gătești, să faci curățenic, ba chiar și să stai la coadă pentru cumpărături.

DOAMNA STAVRU: Bineînțeles!

ELLA: Nu știu ce găsești dumneata de la sine înțeles. Dar să știi că în casa asta, de cînd am picat bolnavă, nimic nu mai merge cum trebuie. Soțul meu... În viața lui nu știu dacă a cumpărat de două ori piine. Înțelegi? E, dragă doamne, profesor... Un savant! Unul care respiră idei și trăiește printre năluci. Așa că dinspre partea lui, n-ai nici un ajutor de așteptat. Știi să gătești?

DOAMNA STAVRU: Da.

ELLA: Dar, bagă de seamă: mincare arsă și fire de păr în supă, asta nu sufăr.

DOAMNA STAVRU: Înțeleg.

ELLA: Va trebui să ai grijă și de mine.

DOAMNA STAVRU: Bineînțeles.

ELLA: Va trebui să-mi faci și cîte-o injecție.

DOAMNA STAVRU: Nici o problemă.

ELLA: Și dacă mă trezesc noaptea, va trebui să-mi ții de urît.

DOAMNA STAVRU: Sînt obișnuită.

ELLA (atentă): Cum adică... ai mai făcut asemenea treburi?

DOAMNA STAVRU: Da. De cînd m-am pensionat...

ELLA: Vrei să spui că ai mai avut o asemenea slujbă? (Acceptare tactică.) Și de ce ai abandonat-o?

DOAMNA STAVRU: N-am abandonat-o. A murit.

ELLA: Cum s-ar zice, vii de lîngă un cadavru.

DOAMNA STAVRU: Da.

ELLA (tulburată): Nu zău, nu știu cum o să le faci pe toate! (Îngîndurată.) Știi... stau și mă gîndesc: chiar ai atîta nevoie de bani?

DOAMNA STAVRU: Da.

ELLA: Eu, să fiu în locul dumitale, nu m-aș aranja. La urma urmei, nici nu prea înțeleg... Fratele ăla al dumitale nu te poate ajuta?

DOAMNA STAVRU (uscăt): E bolnav... Un accident de muncă.

ELLA (bănuitoare): Aha, un accident... De mult?

DOAMNA STAVRU: De mult.

ELLA (îngîndurată): Se întimplă. Dar o pensie de invaliditate tot o fi avînd!

DOAMNA STAVRU: Da, o pensie.

ELLA: Hm, nu prea ești vorbăreată. Se vede că de aici ți se trage și faima de femeie serioasă. Bine, asta nu e un defect. Vorbește cu destul și pentru dumneata! Dar mie trebuie să-mi spui de teate. Că eu, una, trebuie să știu pe cine mă pot bizui. Văzăzică, ai nevoie de bani. Înțeleg, nevoia te învață

să rabzi multe. Dacă n-o să fugi în două săptămâni, o să spun că ești un inger! Deși (acără) aripi n-o să-ți crească, desigur, niciodată. (A terminat.) Bon! Atunci ne-am înțeles, da?

DOAMNA STAVRU (neclintită): Cu o singură condiție.

ELLA (tresare): Ce condiție?

DOAMNA STAVRU: Duminica dimineața treburile să fie liberă... (Ciocănituri în ușă. Intră Leonid.)

LEONID: E voie?

ELLA: Mă rog, intră. Eu am terminat. (Către doamna Stavru.) Vrei să mă ajuți să mă ridic?... Bine, duminica dimineața o să fii liberă. (Renunțând la sprijinul femeii.) Nu, nu-i nevoie, mai departe merg și singură. Nu-s chiar atât de neputincioasă. (Se îndreaptă spre ușa dormitorului, dar se oprește și privește peste umăr.) A, am uitat... Care spuncai că e numele dumitale.

DOAMNA STAVRU Augustina. Stavru.

ELLA: „Augustina”... Ce nume ridicol pentru asemenea slujbă! Și ce de-a silabe! Nu, eu o să-ți spun Tina. „Madam Tina”. Bineînțeles, de azi mâncânci aici. Iar de dormit, o să dormi în hol, pe canapea, să-mi fii pe-aproape dacă am nevoie de dumneata peste noapte. Și, încă ceva: eu și cu dumneata — să fie clar de la început — nu sîntem nici un fel de tovărășele. Că nu-mi place să mă bat pe burtă cu nimeni. În general, fie că vrei să mi te adresezi, fie că vrei să-mi pui vreo întrebare, n-ai nevoie de nici un nume. Iar dumisale (il indică pe Leonid) poți să-i spui cum poțtești, chiar și „tovărășe profesor”, că el, unul, e tovarăș cu toată clasa muncitoare. Cît privește salariul... (Cu o privire spre Leonid.) Cere-ți cît mai mult! Că-i dispus să dea oricît, numai să scape de corvoada casei, și să stea grămadă pe întrebările filosofiei, printre momiile închipuirii lui. (Iese.)

LEONID (după un timp): Am înțeles bine, soția mea a fost de acord să vă accepte?

DOAMNA STAVRU Cred că da.

LEONID Nu știu dacă doctorul Condrea v-a spus...

DOAMNA STAVRU Mi-a spus.

LEONID: N-aș vrea să rămîneți cu o impresie greșită despre soția mea. Dar, mă rog, soția mea are oroare de orice familiaritate. Cît privește salariul (zimbînd), ați auzit doar, puteți să-mi cereți cît de mult.

DOAMNA STAVRU: Nu-i cazul.

LEONID: Acum, dacă aveți vreo întrebare, vreo nedumerire... Dacă nu vedeți nici un inconvenient, vă puteți începe serviciul numaidecît. Și, pentru că bănuiesc că ați scăpat masa de prinz, poate că n-ar fi rău dacă ați începe prin a mânca ceva. Nu credeți? (Ușa dinspre dormitor se deschide și Ella, sprijinită în baston, tăcută și neclintită, ca să nu le atragă atenția, îi privește din prag.) Mincare gătită, hm, nu prea cred că avem. Dar o bucată de salam, sau ceva de felul ăsta, bănuiesc că trebuie să mai fie. Și, dacă nu mă înșel, mi se pare că am zărit în frigider și un fel de salată... Noi îi zicem, Dumnezeu știe de ce, „orientală”. Adevărul e că salatele astea sînt mîncăruri mîncate de cînd lumea! Ceapă și măslina mînceau cred și grecii antici. Numai mă îndoiesc că știau să bată maioneza. (O descoperă brusc pe Ella.) A, aici erai? Tocmai o familiarizam pe doamna...

ELLA (sarcastică) Vinsăzică, grecii antici nu cunoșteau maioneza. Foarte interesant! (Leonid își scoate pipa din buzunar și și-o pune în gură.) Iată o descoperire demnă să fie comunicată și Academiei. Dar fii liniștit, dumneaci o să-și găsească salata și fără cunoștințele enciclopedice ale tovarășului profesor. Frigiderul, madam, e în debaraua de lingă bucatărie. (Doamna Stavru își iu căciula, mantoul și manșonul.) Și ai grijă și închide bine frigiderul. (În timp ce doamna Stavru iese.) Și tu, pentru Dumnezeu, mai scoate-ți din gură pipa aia infamă, că într-o bună zi o să ți-o arunc la gunoi.

(Închide ușa și dispăre. Leonid își privește pipa, nițel nedumerit, apoi, după ce, cu același gest reflex, o ciocănește ușurel, de mărținea mesei, o introduce în gură.)

ACTUL al II-lea

Acceași încăpere. În fotoliu, cu pipa în gură, Leonid pare că somnolează. Dar, cînd sună telefonul, sare și ridică receptorul.

LEONID: Alo... Da, Tu ești, Cristine? Da, ascult... Al vorbit cu bătrînul?... Și nu te-a dat afară? Mda... Și zici

că e de acord? Dar de ce a durat atîtea zile?... Da, înțeleg. Și cum a rămas? Chiar așa, imediat? Dar știți

- bine că n-o pot lăsa pe Ella... Pe la 12? Imposibil! Da, doamna Stavru, știi, noua noastră femeie de serviciu, se întoarce abia în jur de două și jumătate... Nu, dragă Cristine, așa e învoiala: duminica dimineața, până la trei, e liberă... Da, nițel scrintită întru Hristos, încolo se pare că-și face treaba perfect... Nu, nu pot s-o las atita timp pe Ella singură în casă. Decît doar... Mă rog, dacă nu vrei... Ziceam să vii, să stai cu Ella două-trei ore, pînă se întoarce doamna Stavru... Nu vrei? Atunci, ce pot să fac? Nu, nu pot s-o las... Dar de ce musai să participi și tu?... Da, înțeleg. Deși... oricum, mă aștept la tot ce poate fi mai dezagreabil... Nu știi, o să încerc. Dar nu garantez!... Bine, o să încerc. **La revedere! (Zăbovește o clipă, cu receptorul în mână, apoi, nehotărît, îl depune în furcă. În cele din urmă, zăbavnit și fără chef, se îndreaptă spre bibliotecă, din subsolul căreia scoate cele două „serviete de serviciu” și le pune la vedere pe jilțul de lângă masa de lucru. Pare să le cîntărească din ochi, în fine se hotărîște: deschide una din serviete, scoate din ea câteva cărți și un maldăr de file de hîrtie și le introduce în servieta de alături; apoi, în servieta golită, introduce cu multă grijă manuscrisul voluminos de pe masa de lucru. În clipa asta, ușa dinspre dormitor se deschide și Leonid întoarce capul: Ella e în ușă, sprijinită în baston, cu aceeași înfățișare dezolantă din primul act.)** Ce s-a întîmplat?
- ELLA (evident neliniștită): L-ai văzut? LEONID (intrigat): Pe cine să văd? ELLA: Stă pe trotuar, sprijinit de stilpul felinarului, și privește drept încoace.
- LEONID (o scrutează o clipă, nesigur, apoi se îndreaptă către fereastră și dă perdeaua deoparte): Unde l-ai văzut? Nu e nimeni.
- ELLA: Îți spun că e acolo. L-am văzut din dormitor. Stă acolo, rezemat de stilpul ăla, cu ochii pe casă. E îmbrăcat într-un palton lung, negru... Și pe cap are îndesată o căciulă neagră.
- LEONID: Dar, privește, nu e nimeni! ELLA: Acum, mă crezi ne bună, nu? LEONID: Ferească Dumnezeu! Constat numai ceea ce poți vedea și tu: nimeni!
- ELLA: În cazul ăsta, înseamnă că a fost și nu mai e!
- LEONID: Și ce importanță are? Va fi fost un trecător oarecare.
- ELLA: Un trecător... înțepenit, care refuză să treacă?!
- LEONID: Totuși, a trecut. Deci, tot un trecător a fost. Numai că unul cam întîrziat. Poate, un bețiv!
- ELLA: Chiar așa și arăta: a bețiv!
- LEONID: Și-atunci, ce ne interesează pe noi?
- ELLA: Ne interesează. Pentru că l-am văzut și ieri... Era pe sub sară. Am vrut chiar s-o chem pe madam Tina. Dar, pînă să mă hotărîsc, a dispărut.
- LEONID (se apropie de ea zimbînd și o sîrută afectuos): Draga mea, iubita mea, de ce te sperii tu din toate cele?
- ELLA: Asta nu poate să fie o simplă coincidență... Era același om, același bețiv, același palton...
- LEONID: Haide, vino și stal în jilțul meu! (Cu o mîină ia servietele care rămăseseră în jilțul comod și le depune alături, pe masa de lucru, iar cu cealaltă mîină o sprîjnă stîngaci, dar cu înfîntă tandrețe, ca să ia loc în jilț.) Așa! Mai aproape de sobă, să-ți fie cald! Acum te simți mai bine? Dacă n-ai fi atît de speriată, aș zice că azi arăți totuși mai bine.
- ELLA (neatență, neliniștită, cu ochii fixați pe serviete): Și servietele alea ce cauți aici? Te pregăteai să te duci undeva?
- LEONID: A, nu. În orice caz, nu acum. Mi-am pus doar manuscrisul în servieta, să-l am la îndemînă.
- ELLA: De ce? Trebuie să-l duci cuiva să-ți l bată la mașină?
- LEONID: Nu, dar mi-a telefonat Cristine...
- ELLA (bănuitoare): Cristine?!
- LEONID: A izbutit să-l convingă pe Șerb să-mi citească lucrarea.
- ELLA: Și de ce musai să-ți-o citească Șerb?
- LEONID: Draga mea, cînd scrii o lucrare de asemenea amploare și importanță, e neapărat necesar s-o mai citească cîte cineva.
- ELLA: Și mie de ce nu mi-ai pomenit nimic din toate acestea?
- LEONID: Zău, nu ți-am spus nimic? Probabil, unde încă nu era nimic hotărît. Și-apoi, ce importanță are? E un lucru destul de obișnuit între cărturari.
- ELLA: Și dacă e un lucru atît de obișnuit între cărturari — cum spui tu —, ce cauți aici Cristine? Să facă pe mijlocitoarea?
- LEONID: Hm, hm, comparația ta nu prea e amabilă! Dar, draga mea, pentru ce Dumnezeu îți vei fi închipuînd tu că universul tot n-are alt țel decît acela de a te jefui de superbul tău soț? La urma urmei, Cristine n-a făcut nimic altceva decît să-l propună lui Șerb să-mi citească o lucrare. Și Șerb — cum și era, în fond, de așteptat — m-a poștit să i-o aduc.
- ELLA (neliniștită): Sper că n-al de gînd acum să pleci și să mă lași singură.
- LEONID: Nu, desigur, cum să te las singură? (Șovăitor.) Deși... n-ar fi probabil nici o nenorocire dacă aș lipsi

- un ceas, două, Două, Dacă aş pleca, să zicem, acum, ca să fiu la întâlnire pe la unu, ar însemna că, de fapt, ai sta singură, nu mult, doar vreo două ceasuri, poate nici atât, până se întoarce doamna Stavru...
- ELLA : Două ceasuri ? !
- LEONID : De ce te-ai teme ? În două ceasuri nu se poate întâmpla nimic deosebit.
- ELLA : În fiecare clipă se poate întâmpla ceva.
- LEONID : Sigur, în fiecare clipă un cutremur poate să distrugă un oraş. Dar de ce musai să trăieşti cu teama unui cutremur de ficte clipă ?
- ELLA : Şi omul... omul ăla... l-ai uitat ?
- LEONID : Doar nu crezi serios că ar putea intra careva în casă în lipsa mea, nu-i așa ?
- ELLA (şovăind) : Da, de fapt, nu prea cred.
- LEONID (dezolat) : În orice caz, fii liniştită, n-am de gând să plec nicăieri. Am să aranjez o altă întâlnire, şi cu asta basta !
- ELLA : Şi nu ești supărat pe mine ?
- LEONID (mişcat) : Draga mea, cum aş putea să fiu supărat pe tine ? Ştii bine că te iubesc !
- ELLA (nesigură), Da, ştiu.
- LEONID (aşezindu-se pe braţul jilfului) : Nu vezi cum stau în preajma ta, cum te păzesc şi cum te ocerotesc ?
- ELLA (mişcată, iluminată de un zimbet vag) : Da, văd...
- LEONID : Crezi tu că aş fi în stare să te las singură, fie şi un minut, dacă aş şti că minutul acesta ar putea fi unul de nesiguranţă şi de spaimă ?
- ELLA (zimbetul îl dispare încet, făcând loc unei posomoriri reci şi inverşurate) : Şi totuşi, a fost un timp când ai vrut să mă părăseşti.
- LEONID : Crezi, crezi chiar că am vrut ? Eram atât de tânăr atunci ! Şi atât de ambiţios ! Pe vremea aceea încă nu mă legau de tine aceşti douăzeci de ani care au urmat. E adevărat, n-au fost întotdeauna ani bun... dar n-au lipsit nici zilele fericite.
- ELLA (regăsindu-şi zimbetul) : Da, n-au lipsit. (Cu nesfârşită, îndurerată nostalgie.) Dar eram mai tânăr, eram sănătoasă, eram frumoasă... Acum, ce te poate ţine lângă mine ? Amintirile ? Obişnuinţa ? Mila ?
- LEONID (îngândurat) : Ella, ştiu că e niţel stupid să te apuci să faci declaraţii de dragoste la cei aproape cincizeci de ani, cîţi am eu...
- ELLA (cu amărăciune) : Unei femei urîte de boală şi de inimă rea.
- LEONID : Şi totuşi, tu ești iubita mea, singura femeie pe care am iubit-o şi pe care o iubesc. Mă crezi ?
- ELLA (nesigură) : Cînd vorbeşti așa...
- LEONID : Fiece fir de păr din capul tău mi-e drag...
- ELLA (trecîndu-și instinctiv mina prin păr) : Da, am avut un păr frumos... castaniu.
- LEONID : Cu reflexe roşcate. Cel mai frumos păr din lume.
- ELLA (dezamăgită) : Acum... rărit şi albit. (Privindu-l fix.) De ce te-aş crede ? Crezi că eu nu-mi dau seama cît de greu e să rămii închis în casă, într-o casă în care nu te aşteaptă nici un copil, lingă o femeie bolnavă şi cică-litoare ca mine ? De cite ori deschizi uşa şi pleci să-ţi ţii cursurile, sau chiar şi numai să cumperi o piine, tot de atitea ori mă tem că n-ai să te mai întorci niciodată, că o să rămîn singură şi că o să mor neştiută de nimeni, îngropată de vecini.
- LEONID (se ridică şi, îngîndurat, face câţiva paşi) : Acum vreo două sute şi mai bine de ani, a fost un Leordeanu care, ca să-şi dovedească dragostea, i-a trimis femeii sale o căruţă cu cincizeci de căpălni de turci... Eu, pe cine să omor ca să mă crezi ?
- ELLA : Să omori ?
- LEONID (zimbînd) : Dar ce altceva ar trebui să fac ? Să nu mă duc la întâlnirea cu Şerb ? Dar asta e lucrul cel mai neînsemnat pe care pot să-l fac pentru tine.
- ELLA : Chiar atât de neînsemnat ?
- LEONID : Nu, desigur, lucrul fîi are importanţa lui. Dar, în ordinea absolută a lumii, nimic din ce mă priveşte nu e urgent. Dacă lucrarea mea — bună, rea, cum o fi — e hărăzită să însemne ceva şi să dureze, nu zic o mie de ani, măcar o sută, ce importanţă poate avea dacă are să mai aştepte pe masa mea de lucru, încă o zi, sau încă o săptămînă ? Am timp ! Înţelegi ? Pot să aştept. Hîrtia are răbdare ! Dar tu (îngenunchind lingă jilful Ellei), tu nu poţi aştepta.
- ELLA (adînc mişcată, îmbrăţişîndu-l) : O, dragul meu, acum te recunosc, acum te regăsesc așa cum te-am ştiut şi te-am iubit de prima oară. (Într-o pornire de sinceră efuziune.) Ştii, Leonid, la urma urmei nici nu văd de ce ar trebui să-ţi strici aranjamentele. Dacă Cristine ţi-a aranjat întrevederea asta, nu se cade să ratezi ocazia. Sigur, ai putea lăsa treaba şi pe mine, sau chiar pe poimfine. Dar Şerb — îl ştiu de pe vremea tatei — e un tip afurisit. N-ar vedea cu ochi buni o invitaţie refuzată sau neglijată.
- LEONID (nesigur) : Dar e vorba de două ceasuri ! Nu ţi-ar fi frică să rămii singură atîta vreme ?
- ELLA : De ce să-mi fie frică ? Şi, pe urmă, ai dreptate : ce mi se poate întâmpla atât de rău în astea două ceasuri ? Nu, zău, nu e cuminte să tremur așa numai pentru că rămîn sin-

- gură cinci minute sau un ceas. La urma urmelor, nu am o sută de ani, și nu sînt chiar atît de neputincioasă ca să nu-mi pot face singură un ceai. (*Temindu-se deodată că a mers prea departe.*) Deși... (*Curajoasă.*) Da, zău, du-te! Dacă vrei să-mi faci o plăcere, hai, du-te! Doamne, ce rău te-am deprins! Vezi ce înseamnă proastele deprinderi? Dar, dacă te rog mult... Ți-e teamă pentru inima mea? N-o să mă lase ea tocmai acum.
- LEONID (*nehotărît*): Și omul acela?
- ELLA: Doar singur ai spus că nu există!
- LEONID: Dar, în ultima vreme, n-ai mai rămas niciodată singură.
- ELLA: Ei, nu-s chiar atît de singură dacă mă pot gândi la tine. Și, la urma urmei, știi ce? Dacă iei un taxi dus-întors, scurtezi absența cu cel puțin un ceas.
- LEONID: Bine, asta aș fi făcut în orice caz!
- ELLA: Și pînă atunci se întoarce și Stăvroaia. Și, cu ea în casă, zău, nu mi-e frică de nimic.
- LEONID (*atent*): Te împaci chiar atît de bine cu ea?
- ELLA: O, da, în privința asta... Cînd o văd cît de sigură e pe ea... Nu știi, zău; cine ar îndrăzni s-o înfrunte! Hai, du-te!
- LEONID (*se decide deodată. Înșfacă una din serviete și o sărută pe Ella*): Dar o să îi curajoasă, da?
- ELLA: Imbracă-te bine, că mi-a spus madam Tina că e un ger de crapă pietrele. (*Leonid îi mai face un semn cu mîna din ușa antretului și iese. În cordată, Ella pare să urmărească zvonul umbletului lui de alături. Se aude o ușă care se închide. Tăcere. Încet, zîmbetul îi dispăre, trăsăturile feței i se înăspresc.*) Și totuși, n-a avut destulă putere să reziste! (*Se ridică cu oarecare dificultate, face nehotărîtă cîțiva pași sprijinită în baston. Se oprește în fața mesei de lucru, ridică servieta rămasă, cu aerul că vrea să facă ordine, dar se întoarce din drum. se așază în fotoliu și, cu servieta în poale, o deschide. Scotoceste, scoale o fîlă de hîrtie, apoi încă una, le apropie de ochi ca să deslușească slova, în fine, îngîndurată, le pune îndărăt. Și în timp ce, sub povara gîndurilor, încă zăbovește cu servieta în poale, ușa dinspre antret se deschide încet, cu băgare de seamă, și pe deschizătura ușii apare capul încâciulat al unui bărbat nebărbierit, cu ochiul lăcrămos și cu trăsăturile alterate de frig sau de bețe. Ella are o mișcare retractilă, dar se stăpînește.*) Cine ești dumneata?
- BĂRBATUL: Eu?! (*Intrînd de-a binelea.*) Săru' mîinile! Cine să fiu? Tache! „Domnu' Tache“. Vă e frică de mine? De ce să vă fie frică? Că nici
- tîlhar nu sînt, nici de omorît — feritu-m-a sfîntul! — încă nu s-a întimplat să omor pe careva.
- ELLA: Cum ai intrat?
- TACHE: Păi, săru' mina, cum să intru? Dacă era ușa deschisă!
- ELLA (*mai mult pentru ca însăși*): Atît de grăbit era?
- TACHE: Cine, dumnealui? Da, foarte grăbit! A trecut pe lingă mine de parcă nici nu i-aș fi fost în drum. A zărit un taxi la capătul străzii și a început să facă semn cu mîna și să alerge...
- ELLA (*iși ia servieta din poale și o pune alături, pe jos*): Și cînd te gîndești că era cît pe ce să cred că nici măcar nu existi!
- TACHE (*ofensat*): Cum adică să nu exist? Eu?! Păi eu, dragă cucoană, exist, ce mai! Dacă vrei, putești pune și mîna! (*Ride încetîșor.*) Al naibii să fiu, asta încă nu mi s-a mai întimplat, să mă ia careva drept un strigol. Nu, zău, pă onoarea mea, exist!
- ELLA (*rece*): Nici nu mă îndoiesc. Te-am zărit și ieri, și azi...
- TACHE (*vinovat*): Ei, da, ce să fac? Așa mi-e năravul! Tot pe unde se duce Mamaia, mă impunge dracu' să mă înființez și eu!
- ELLA (*atentă*): Care Mamaie? De cine vorbești?
- TACHE: Așa-i, dumneavoastră n-aveți de unde ști cine-i Mamaia. Că nimeni nu-i spune așa. Numai eu! Asta-i numele ei de-o alint. Așa am vrut eu: să aibă un nume cu care s-o chema numai eu. Unii îi zic Augustine; alții Ina, sau Tina, dar eu... Eu, dragă cucoană, îi spun Mamaie. „Mamaia mea!“
- ELLA: Am înțeles: ești fratele Stăvroaiei!
- TACHE: Fratele?! Adică, cum vine asta? Eu, draga mea cucoană, sînt ceva mai mult decît un frate: eu sînt, ca să zic așa, toată familia. Mă-nțelegeți dumneavoastră? Toată! Scumpa ei familie!
- ELLA (*sarcastică*): Srașnică familie!
- TACHE: Așa-i că nu vă vine a crede? Ei, dar nici eu n-am fost întotdeauna așa!
- ELLA (*rece*): Nu cumva ai băut ceva de dimineată?
- TACHE: Nu, nu de dimineată... (*Suav.*) De cu noapte! (*Cu o privire semnificativă prin jur.*) Nu că aș refuza să beau ceva peste zi, dar noaptea pot să beau în toată liniștea: nu mă deranjează nimeni și nu risc să mă calcească o mașină.
- ELLA: Vasăzică, dumneata ești „frățiorul“, al de-ai avut un accident și ai rămas beteag.
- TACHE: Beteag?! Accident?! (*Ride încetîșor, blajin.*) Așa a zis? Biata Ma-

male; ce să zică? Se rușinează să spună tot adevărul și atunci îl spune numai așa, pe jumătate. Dar adevărul întreg, dragă cucoană, știți care e? (*Ride.*) Ei, da, un accident am avut eu, ba chiar mai multe... Dar după! Înțelegeți dumneavoastră? După!

ELLA : Cînd „după”?

TACHE : După ce m-am însurat. După aia am divorțat, am trecut pe la pușcărie, am făcut războiul, m-au dat afară din slujbă... Și toate au fost „după”!

ELLA : Și de ce te-au dat afară din slujbă?

TACHE : Păi dacă sînt incurabil! Înțelegeți? Absolut incurabil.

ELLA : Adicătelea, de ce suferi?

TACHE : Eu, scumpă doamnă, sînt... cum să zic... un etilic? Sufăr, care vasă-zică, de e-ti-lism.

ELLA : Adicătelea, de beție!

TACHE (*satisfăcut*) : Exact! (*Cu un deget ridicat a luare amînte.*) Cronică! Etilism cronic! Nici că se poate ceva mai grav!

ELLA : Și n-a încercat să te dezbrace?

TACHE : Cine, Mamaia? Bineînțeles! Și parcă numai ea?! Dar degeaba!

ELLA : Și atunci te ții după dînsa.

TACHE : Da, zău, chiar asta și fac. Cum aflu că a pus mina pe vreo slujbuliță undeva, mă înființez și eu! Că... nu-i așa, doar sînt Familia — și Familia se cade să știe și ea cum și pe unde zăbovește, pe unde își duce trăiul, dumneaei, Mamaia mea.

ELLA : Și, bineînțeles, cum se află, cine ești, o dau afară!

TACHE : Ce să fac? Ei se uită la mine și o judecă pă ea. Păi, ea e o sfîntă, cucoană dragă! S-o pui la icoană și să i te închini. În timp ce eu... eu sînt un mare ticălos! De nimic nu-s bun! Nu-l chip să-mi lași pe mîna un ban, că i-am și făcut vînt pe gîrlicul' gîtlui, în chip de băuturică. Dacă mă lași lingă sobă, nu-i sigur deloc că nu ți casa foc. Dacă mă trimiți după o piine, uit să mă mai întorci! Și, cu toate astea, poate n-o să vă vină a crede... mă iubește! Așa-i că nu vă vine a crede? Dar și eu... Ce om am fost odată! Contabil, Expert, Academie Comercială! Nu d-alde-ăștia, un oarecaré! Un domn! Domnu' Tache încolo, tovarășu' Tache încoace... Și acu', poftim te uită un nimic, un etilic, un incurcă-lume întîrziat pe la ușa bodegilor, un leș ambulat, un rahat — mă iertați dumneavoastră — din lada de gunoi a istoriei! Cad, mă ridic, mă reazăm, iar cad, iar mă ridic... Pînă într-o zi, cînd o să rămîn lat în rigola trotuarului și-or să mă care țigăncile, ca pe un dulău mort, cu tumbărăul primăriei.

ELLA (*rece*) : Și-acum, ce vrei?

TACHE : Ce să vreau? Sînt foarte mîhnit, asta-i! Mîhnit de moarte! Și totuși, chiar și azi... Nu vă uitați dumneavoastră că arăt ca dracu' și că put a beție! Că eu, cucoană dragă — pă dedesubt — sînt un om fin! Pă dedesubt! (*O privește fix.*) Nu cumva vă e frică de mine?

ELLA (*retractilă*) : De ce să-mi fie frică?

TACHE : Chiar așa de ce să vă fie frică? Etilic, da, nu zic! Incurabil, da, nici vorbă! Dar moarte de om încă n-am făcut.

ELLA (*tură*) : Dar de furat, furi!

TACHE (*ofensat*) : Eu?!... Să fur? (*Dezolat.*) Da, dar nu prea. Mă tot gîndesc la Mamaia. Dar, ce să fac? Ispita e mare... Ocaziile is puține... Nu, nu fur de nevoie. Că un ban de buzunar mai îmi dă ea! Dar uite, dacă am vreo ocazie... Știți, eu am zis în totdeauna că nu-i nici un păcat să furi un prost. Numai că, vedeți dumneavoastră, așa mă cearcă o bănuială, că și proștii au aflat de zicala asta.

ELLA (*rece*) : Pe aici, pe la mine, nu prea ai ce fura.

TACHE (*cam îndoit*) : Nu? (*Melancolic.*) Și cînd te gîndești dumneata ce a fost odată heamul Leordenilor! Și acu' să n-ai ce fura de la ei! Nici măcar un hănuț, colea?

ELLA : Bani! nu-i ținem în casă.

TACHE : Bine faceți! Cu hoții din ziua de azi... (*Vag viclean.*) Dar în servieta aia... ce-o fi?

ELLA (*atentă*) : Te interesează? (*Îi scrutează.*) Ia-o!

TACHE (*bănuitor*) : Cum adică s-o iau?

ELLA : Fur-o!

TACHE (*neîncrezător*) : Zău, s-o fur? (*Ride.*) Știți, sînteți grozav de sugubeață. (*Atent.*) Adicătelea, n-are nimic de valoare în ea?

ELLA : Poftim, te uită și dumneata! (*Bagă de seamă șovăiala lui. Ia servieta de alături și i-o aruncă mai către mijlocul încăperii.*)

TACHE (*priveind servieta mai de departe*) : De greă... pare greă. (*Bănuitor.*) Ce-o fi înăuntru? (*Ispîtit.*) Să mă uit?

ELLA : Uită-te!

TACHE : Vorba aia: dacă e s-o fur, barem să știu ce fur, nu? (*Se apropie, o pipăie, o deschide, își introduce mîna, scoate o hîrtie, își bagă nasul în servieta... Dezamăgît.*) Hîrtii! Și barem de-ar fi hîrtie curată! Dar îi scrisă toată! Nici la kil dacă o vînd, nu scot pe ea mai mult dă doi lei. Doar servieta dacă o face ceva...

ELLA : Dacă-ți place, ia-o!

TACHE (*șovăitor*) : Servieta? (*O pune jos și o cîntărește din ochi.*) Nu zic, un pol tot aș căpăta pe ea. Dar știți

dumneavoastră ce înseamnă azi un pol? Două hirtiuțe dă zece, sau patru tinichele dă cinci. Mai mare rușinea, zău, să avem noi, în limba noastră, așa un fel dă cuvint, și să n-avem bani pentru el.

ELLA (*nerăbdătoare*): Dacă te hotărăști, ia-o și pleacă. (*Sarcastică.*) Nu de alta, dar mămăica dumitale trebuie să fie pe drum, și nu cred că i-ar face cine știe ce plăcere sfinte! madam Tina să-și afle „familia“ aici și cu servieta în mână.

TACHE (*speriat*): A, nu, asta n-aș vrea să se întâmple! Nu de alta, dar nu vreau să se rușineze! Aveți dreptate. Mai bine plec! Acu', dacă m-am convins că Mamaia a intrat într-o casă de oameni cumsecade... (*Dă să plece.*)

ELLA: Și servieta?... N-o iei?

TACHE (*zăpăcit*): Ca să vedeți: era s-o uit! (*Șovăitor.*) Hm, s-o iau, sau să n-o iau? Dumneavoastră ce mă sfătuiți? (*Ispittit.*) De fapt, nu mi-ar strica un pol, că-i duminică și pentru mine, nu? (*Hotărit.*) Știți ce? O fur! Zău o fur! (*Zăbavnic.*) Dar cu hirtiuțele ce mă fac?

ELLA: Ia-le cu dumneata!

TACHE: Și eu ce să fac cu ele? Să le arunc în stradă, nu se face! Să le car pînă acasă, nu merită. Ce-ar fi să le bag în foc?

ELLA (*iritată*): Dar ia-ți o dată servieta și pleacă!

TACHE: Bine, bine, iaca plec! (*Zăbavnic.*) Da'... dacă mă răzgîndesc pînă la ușă? (*Cu acru! unei revelații.*) Atunci, știți ce fac? O las în antret! (*Însfacă servieta și dă să iasă. Dar întoarce capul și pune un deget pe buze.*) Mormint, da? Nu v-am văzut, nu m-ați văzut, Si sâr'u' mîna! (*Iese, Tăcere prelungită. Neîșișcarea Ellei seamănă cu un deplin abandon de sine. Apoi, în muțenia universală, se instalează un zvon. Ella a îndălțat capul atentă, încordată parcă să descifreze semnificații în succesiunea semnelor sonore: o mașină care oprește în fața casei, o mașină care demarează, o ușă trîntită în antret. Apoi ușa care dă din antret se deschide cu violență și în rama ei încremenește, o clipă, Leonid, cu paltonul deschiat, în capul gol și cu fularul în mînă: obosit, încercînd, evident, să-și controleze emoția.*)

ELLA (*nițel surprînsă*): De ce te-ai întors atît de repede? S-a întîmplat ceva?

LEONID (*închide ușa în spatele său și se reazămă de ușă*): Nu credeam că mai ajung acasă.

ELLA: Ce s-a întîmplat? Ai vorbit cu Șerb?

LEONID: Nicî măcar n-am apucat să ajung! Înțelegi?... Eram în taxi, îl

prinsesem tocmai în capul străzii, și cum stam așa, rezemat în perna mășinii, obosit de alergătură, mi-am dat seama deodată... Il văzusem! Înțelegi? Il văzusem cu adevărat.

ELLA: Pe cine?

LEONID: Pe omul ăla al tău, ăla de care îmi pomeniseși! Eram absolut sigur! Nu încăpea nici o îndoială. Il văzusem, îl înregistrasem din mers, și totuși continuasem să alerg înainte, înversunat să prind taxiul! Și creatura arăta exact așa cum mi-o înfățișaseși tu: cu palton lung, ponosit, cu o căoiulă neagră, îndesată pe cap... Și știam perfect nu numai c-o văzusem, dar și unde anume: la rondul din stînga intrării, rezemată de trunchiul desfrunzit al arțarului.

ELLA: Și pentru atîta lucru ai renunțat la întîlnire?

LEONID: Da! M-a cuprins o spalmă ne-bună. Mă temeam pentru temerile tale. Mă temeam să nu încerce să intre în casă și să te sperie. Și, pe urmă, nu-mi mai aminteam dacă am închis sau nu ușa. I-am pretextat șoferului cum că aș fi uitat ceva, și am făcut cale întoarsă. În drum, am oprit o clipă în dreptul restaurantului unguresc și m-am repezit de-am dat un telefon lui Șerb... I-am bălmăjit și lui, la repezeală, o scuză oarecare... Cred că era și Cristine acolo... Și m-am întors. (*Tăcere.*) Parcă se aude o mașină.

ELLA (*atentă*): A trecut.

LEONID (*obosit*): Da, a trecut. (*Preocupat.*) Și mai ciudat e că, intrînd în alee, am avut impresia că-l zăresc iară.

ELLA: Ei bine, acum că te-ai întors, scoate-ți paltonul. Doar n-ai de gînd să pleci iară.

LEONID: O, nu... Dar nu mai știu dacă am închis ușa. (*Dă să-și scoată paltonul, și în clipa asta răsună soneria de la intrare.*)

ELLA (*neliniștită*): Cine să fie?

LEONID: Poate că e doamna Stavru.

ELLA: Ea nu are de ce să sune, că are cheie.

LEONID: Atunci te pomenești că am pus siguranța și nu poate intra! (*Se repede la fereastră.*) Sfinte Dumnezeule, e mașina Cristinei. L-a adus pe Șerb! (*Își leapădă paltonul din mers și se grăbește să iasă.*)

ELLA Leonid! (*Dar Leonid a și ieșit. Ella încearcă să se ridice. Dar renunță. Din antret se aude glasul lui Leonid.*) „Intrați! Intrați, vă rog! Cristine, tu nu intri?“

LEONID (*intrînd*): Ella... avem oaspeți! (*Deschizînd larg ușa ca să lase loc oaspetelui său.*) Intrați, vă rog! Nu înțeleg de ce zăbovește Cristine!

ȘERB Cristine?! Își Ingrljește mașina

ca pe un cal de curse! (*Inclinându-se în fața Ellei.*) Doamnă...

ELLA (*stînjenită*): Vă rog să mă iertați că vă primesc așa...

ȘERB: Vă rog... Scuzele vi le datorez eu! Că eu sînt barbarul care năvălește așa, pe nepusă masă, în casa omului. (*În timp ce Leonid, îndatoritor, îl ajută să-și scoată blana.*) Așa-i că nu te așteptai să mă vezi? Două minute după ce mi-ai telefonat... nici n-ai apucat, cred, să lași telefonul din mînă, și gata... Impachetat, luat pe sus, băgat în mașină, și... mînă, băiete! (*O dată blana lepădată, Șerb se arată a fi un bătrîn înalt și zvelt, cu părul scurt și sprincene sure. Vorbește degeaj, cu un aer firesc, de autoritate de mult și temeinic asumată.*) Și, uite așa s-a făcut că, dacă n-a venit muntele la Mahomed... (*Către Ella, cu anume galanterie bătrînească.*) Muntele sînt, bineînțeles, eu.

LEONID: Trebuie, totuși, să mă scuzați...

ȘERB: Știu, știu... Mi-a explicat Cristine tot! Și era și de la sine înțeles: doar nu aveai să-ți lași soția singură în casă, ca să faci un drum pînă la mine! (*Către Ella.*) De știam cum stau lucrurile, mă înflințam din capul locului! (*Intră Cristine.*) A, iat-o și pe șoferița mea! (*Către Ella.*) Ei, dacă ați ști ce-am pus la cale noi amîndoi!

CRISTINE (*muștrătoare*): O, domnule profesor!

ȘERB (*către Leonid, viclean-confidențial*): Am complotat să te trîmitem la Paris! (*Satisfăcut.*) Ei, ce zici de asta, băiete?

LEONID (*cu o privire spre Ella, descumpănit*): Sînt foarte mișcat, dar...

ȘERB: Atît numai, Cristine vrea să mă convingă cu tot dinadinsul că ideea asta a pornit de la mine!

CRISTINE: Dar, bineînțeles!

ȘERB: Aș, de unde! Adevărul, dragă băiete, adevărul e că ideea este a Cristinei și că ea e destul de vicleană ca să mi-o atribuie mie!

ELLA: De-ar fi fost atît de vicleană pe cît o credeți, nu v-ați fi dat seama niciodată.

ȘERB: A, nu, vicleană a fost ea! Dar și eu sînt vulpe bătrînă! Acum, nu zic, ideea s-ar fi putut să-mi treacă prin cap și mie. Ba, mai mult ca sigur că așa s-ar fi și întîmplat. Te știu, dragă băiete, de prea mult timp și te prețuiesc în prea mare măsură ca să-mi pot închipui că te-aș fi putut trece cu vederea. Firește, firește, nu depinde totul de mine. Dar măcar de atîta te asigur: pot să te susțin. Ești cel mai indicat.

LEONID: Vă mulțumesc. (*Stînjenit.*) Dar e chiar atît de sigur că aș fi cel mai indicat?

ȘERB (*autoritar*): Cristine!

CRISTINE: Aici, domnule profesor!

ȘERB: Atrage-i atenția băiatului ăstoria să nu mă învețe el pe mine cine este și cine nu este indicat. N-am nevoie de filosofi care nu cunosc boabă din limba lui Platon, și care mi-l citează pe Hegel din Iranțuzește! Eu atîta știu: cînd e vorba de un congres de filosofi, apoi trebuie să trîmitem oamenii de cultură autentică, în stare să exprime o idee originală și să spună limpede, fără să se bilbiie, pentru auzul întregului mapamond, că și în România nasc oameni. (*Către Ella.*) Nu-i așa, doamnă? (*Către Leonid.*) Ei bine, dumneata poți să faci asta în trei limbi vii și două moarte! Și să mă bată Dumnezeu dacă n-ai s-o faci!

LEONID (*elev ironic*): În trei limbi vii și în două moarte!

ȘERB: Exact!

ELLA: Și dumneavoastră, savant respectat și academician respectat, o să stați acasă?

ȘERB: Eu?! Mi se pare, doamnă, că faceți o gravă confuzie: aici e vorba de un congres de filosofi și nu de unul de profesori! Iar eu, vedeți bine, nu-s nîmic altceva decît un profesor de filosofie! Adică un individ care predă, mai mult sau mai puțin bine, filosofia altora. Nu mai vorbesc că sînt și prea bătrîn.

LEONID: Dar și eu am acuși cincizeci de ani!

ȘERB: Și, asta e mult? Cînd o să ai, ca mine, optzeci, o să vezi că unul de cincizeci de ani e un tinerel! Și-acum, dă-mi repede manuscrisul! Să dispar înainte de a o plictisi prea tare pe soția dumitale! Nu-i așa, doamnă?

CRISTINE (*a sesizat la Leonid anume crispăre*): Leonid... n-ai auzit? Manuscrisul!

ȘERB: Ce este? (*Către Leonid.*) Sper că nu te-ai răzgîndit?

LEONID (*alb*): O, nu... (*Ella se ridică încet din jilt.*)

CRISTINE (*privind neliniștită de la Leonid la Ella*): Nu-nțeleg, s-a întîmplat ceva?

LEONID: Da, cred că da. Abia acum îmi dau seama... L-am pierdut.

ȘERB (*consternat*): Asta nu se poate!

CRISTINE (*iritată*): Pentru Dumnezeu, Leonid, lasă gluma!

LEONID: Nu, nu... Asta e adevărul... L-am rătăcit.

CRISTINE: Unde? Cînd? Doar nu te-ai smintit de tot!

LEONID: Nu. Crede că l-am uitat în mașină!

ȘERB: Care mașină, aia care te-a adus acasă? Un taxi?

LEONID: Da, un taxi.

ȘERB: Dar în cazul ăsta... dacă șoferul știe unde te-a lăsat și dă peste servietă...

CRISTINE: Asta nu se poate lăsa la voia unui șofer. Trebuie neapărat să facem ceva!

LEONID: Ce vrei să faci?

CRISTINE: Nu știu... Trebuie să existe vreun dispecerat, vreun birou, ceva, unde să fie depuse obiectele găsite.

ȘERB Cristine...

CRISTINE Iartă-mă, n-am răbdare! Am luat mașina! Voi așteptați-mă aici. (Iese.)

ȘERB (supărat, bătrânește): Poftim, acu n-o să mai am nici cu ce mă ducе acasă! Dar măcar de l-ar găsi!

ȘERB: De ce ești atât de sigur?

LEONID (posomorît): Pentru că nu l-am pierdut în mașină.

ȘERB Dar unde, Doamne?

LEONID: Acum știu. (Epuizat.) Când am coborît din mașină să dau telefonul, am pus servieta jos, în cabina telefonică. Și când am fugit să mă urc în mașină... Doamne, e definitiv pierdut!

Și cînd te gîndești că n-ai mai era nevoie decît de vreo zece pagini ca să fie perfect încheiat! (Bătaie în ușa.)

ȘERB Te pomenești c-o fi șoferul!

ELLA: Intră! (Intră doamna Stavru, evident abia revenită din oraș, cu o servieta în mînă.)

DOAMNA STAVRU Mă iertați că vă deranjez... Dar tocmai am intrat și am văzut servieta asta în antret, și mi-am spus că poate domnul Leordeanu...

LEONID (sărînd): Ea e! (Îl smulge servieta din mînă, o cercetează febril. Și se calmează brusc.) Nu-nțeleg nimic... Manuscrisul e aici.

ȘERB Ei, drace! Și-atunci? (Cu o privire întrebătoare de la doamna Stavru la Ella.) Dar atunci ce servieta a pierdut el?

ELLA (susținîndu-și privirea cu un suris. Blind): Cealaltă, domnule profesor... Cealaltă! Și acum, că nu mă simt așa bine, îngăduiți-mi să mă re-raq. (Iese, în timp ce Șerb schițează o vagă înclinare și toate privirile sint pe ea.)

ACTUL al III-lea

Aceeași încăpere. Intră Cristine, urmată de doamna Stavru.

CRISTINE Și zici că Leonid nu e acasă? Dar m-am înțeles cu el la telefon încă de aseară.

DOAMNA STAVRU Sigur. Și vă roagă să-l scuzați. Și-a amintit că are de trimis o scrisoare. Dar se întoarce negreșit.

CRISTINE: Atunci, să-l aștept! Ce să fac? (Dă să-și dezbrace jacheta, doamna Stavru, amabilă, e gata s-o preia.) Lasă, doamnă Stavru, nu te deranja. (Își aruncă jacheta îmblănită în jîlt și se duce să se lipească de teracota sobei.) E un ger groaznic! Soru-mea ce face?

DOAMNA STAVRU: O, Ella... (Surprinde tresărirea Cristinei și se corectează.) Doamna a avut o noapte foarte grea. De altfel, de la un timp, tot așa se simte.

CRISTINE (atentă): Chiar atât de rău? Nae nu mi-a pomenit nimic, și nici Leonid.

DOAMNA STAVRU (ușor ironică) Probabil ca să nu vă neliniștească. Deși, de-ar fi să vă spun tot ce cred eu... Nu tot răul vine de la inimă.

CRISTINE (bănuitoare): Înțeleg... se frămîntă.

DOAMNA STAVRU Da, se frămîntă. (Uscat.) Cu toate că n-ar trebui să-i pese absolut de nimic decît de inima ei. (Cu un fel de dezamăgire.) Dar,

iată că-i pasă! Și azi-noapte n-a închis măcar un ochi. Abia către dimineață a ațipit. Și domnul Leordeanu a stat lingă ea toată noaptea și n-a vrut să-mi cedeze locul nici o clipă. Dimineața, însă, abia se ținea pe picioare.

CRISTINE: Și totuși a ieșit!

DOAMNA STAVRU: Da, a ieșit. (Rezervată.) De fapt, în ultimul timp, domnul Leordeanu iese foarte mult.

CRISTINE Vrei să spui că, de cînd ești mata în casă, se simte ceva mai liber să iasă?

DOAMNA STAVRU: A, nu! Sigur că, într-un fel, e mai liber. (Preocupată.) Dar, în ultimele zile mai ales, a ieșit foarte adesea.

CRISTINE: Unde? Că altundeva decît la cursuri...

DOAMNA STAVRU N-aș putea spune unde.

CRISTINE: Poate că simte nevoia să facă și el cite-o plimbare, să-și mai dezmorțască nițel oasele.

DOAMNA STAVRU: Poate. (Mereu preocupată.) În orice caz, pare foarte neliniștit.

CRISTINE (îngîndurată): Nici nu-i de mirare... dacă Ella se simte atât de rău! Și-apoi — îl cunosc destul de bine —, de cînd a dat profesorului manuscrisul și i-l citească, stă probabil ca pe ghimpi.

- DOAMNA STAVRU : Da, probabil. Deși (*prudentă*) neliniștile domnului Leordeanu s-ar putea să aibă și alte cauze.
- CRISTINE (*scrutind-o*) : Păreți foarte atentă la ceea ce se întâmplă în jur.
- DOAMNA STAVRU : Intotdeauna m-am simțit legată de oamenii pe lângă care am stat. Incert, tot întorcând lucrurile pe față și pe dos...
- CRISTINE : Ați ajuns să vă faceți unele păreri.
- DOAMNA STAVRU (*prudentă*) : În orice caz, părerea că domnul Leordeanu e un om foarte distrat pare să fie foarte împărtășită.
- CRISTINE : De când îl știu a fost așa.
- DOAMNA STAVRU : Sigur. Dar nu în fiecare zi se întâmplă să-și uite careva un manuscris important.
- CRISTINE : Totuși, ceea ce s-a prăpădit nu manuscrisul a fost, ci o servietă oarecare.
- DOAMNA STAVRU : Într-adevăr, s-ar zice că până și în uitările lui se ascunde un inger care să-l păzească de neazuri.
- CRISTINE (*ingindurată*) : Ce nu-mi este mie clar e de ce s-a temut pentru Ella. În fond, nu avea nici un motiv. Și totuși a făcut cale întoarsă. De ce? Aveți vreo idee?
- DOAMNA STAVRU : Nu. Dar știu că nu toate temerile au un nume.
- CRISTINE : Ce vreți să spuneți?
- DOAMNA STAVRU : Nu vi s-a părut niciodată curios că în urma unui accident de mașină atât de grav...
- CRISTINE : O, ți-a povestit Ella și dumitale?
- DOAMNA STAVRU : Da. De ce? E un secret de familie?
- CRISTINE : O, nu! E un secret pe care îl știe toată lumea.
- DOAMNA STAVRU : Tocmai. Dar nu vi se pare un miracol că domnul Leordeanu a scăpat fără nici cea mai mică zgîrțitură?
- CRISTINE (*scrutind-o atent*) : N-ar trebui, doamnă Stavru, să dai atîta atenție poveștilor Ellei. La urma urmei, cumnatul meu nu e primul om care scapă teafăr dintr-un accident de mașină.
- DOAMNA STAVRU : Bineînțeles. Dar nu credeți că o spaimă bună poate să producă o rană tot atât de primejdioasă ca o tamponare oarecare?
- CRISTINE : Adică mata crezi...
- DOAMNA STAVRU : Da, cred. Eu cred că i s-au cruțat sîngele și zilele, dar i-a fost lăsată în suflot o rană care să-i amintească de Dumnezeu.
- CRISTINE (*tulburată*) : Dumnezeu?! (*În tăcerea care s-a lăsat, se aude ușa de la intrare.*)
- DOAMNA STAVRU (*regăsindu-și condiția*) : Se pare că domnul Leordeanu s-a întors. (*Reîntră în rolul femeii de serviciu.*) Poate doriți o cafea?
- CRISTINE : Nu, mulțumesc.
- DOAMNA STAVRU (*deschizînd ușa din-spre antret*) : Poftiți... Doamna Cristine vă așteaptă.
- LEONID (*întrînd, ușor înfrigurat, ca unul abia scăpat din ger*) : Iartă-mă, Cristine. (*Îi sărută mina.*) Aștepți de mult? (*Doamna Stavru tace.*)
- CRISTINE : De cîteva minute. (*Cu ochii pe urmele Doamnei Stavru.*) Am impresia că s-a adaptat destul de rapid.
- LEONID : Cine, doamna Stavru? (*Ridicarea din umeri.*) Nici nu-i de mirare. Cine e nevoie, ca ea, să trăiască tot prin case străine trebuie să învețe destul de repede cum să facă față împrejurărilor.
- CRISTINE : Mai de necrezut e că Ella însăși pare să se împace destul de bine cu ea.
- LEONID (*mesigur*) : Ai vorbit cu Ella?
- CRISTINE : Probabil că mai doarme. Dar am schimbat cîteva cuvinte cu doamna Stavru. Am impresia că s-a stabilit clar un fel de intimitate între ele.
- LEONID : Da? Ai observat și tu?
- CRISTINE : Leonid, la ce te gîndești?... Nu ești curios să știi pentru ce am venit?
- LEONID : Am înțeles la telefon că vrei să-mi comunicii ceva important. Ceva în legătură cu manuscrisul?
- CRISTINE : O, nu, cu totul altceva.
- LEONID : Nu de alta, dar cam la vreo două ore după telefonul tău, mi-a telefonat Șerb, ca să-mi spună că ar vrea să vină, să stăm nițel de vorbă.
- CRISTINE : Foarte ciudat! Pentru că și mie mi-a dat un telefon.
- LEONID : Ca să-ți spună ceva despre *Etica* mea?
- CRISTINE : Nu, nimic deosebit. Deși, îți dai seama, tocmai în privința asta am încercat să-l trag de limbă. Dar moșul s-a arătat cel puțin tot atât de viclean ca mine.
- LEONID : Nu înțeleg.
- CRISTINE : Cred că a urmărit să scoată de la mine măcar atît cît am urmărit eu să scot de la dînsul. S-a interesat de tine, de Ella, cum o mai duceți cu sănătatea...
- LEONID : Și ce vezi suspect în toate astea?
- CRISTINE : Impresia mea e că voia să afle ceva, deși, să mă ia naiba dacă știu ce anume. Înțelegeți ceva? (*Leonid își scoate pipa, o ciocănește ușurel de marginea mesei și și-o pune în gură.*) Leonid, degeaba te ascunzi în dosul pipel!
- LEONID : Nu mă ascund. Mă gîndesc.
- CRISTINE : Atunci, uită-te la mine și spune-mi bănuiești ceva?
- LEONID (*punîndu-și pipa în buzunar*) : Nu, nimic. Asta e tot ce-ai avut să-mi spui?

CRISTINE : Nu, e vorba de ceva mai important... Pentru ce oră ai aranjat întâlnirea cu Șerb ?

LEONID : Pentru 12.

CRISTINE : Bine, în cazul ăsta mai avem timp destul. Spune-mi, Leonid, pe tine nu te surprinde marea tandrețe dintre Ella și madam Stavru ? Sau încă n-ai băgat de seamă ! ?

LEONID : Ba da ! Ei și ? E foarte firesc ! Ella nu e primul bolnav care se atașează de îngrijitoarea lui !

CRISTINE : Nu ți se pare, totuși, din cale-afară de ciudată rapiditatea cu care menajera asta și-a cucerit un loc în inima... în inima asta bolnavă a Ellei ?

LEONID : De ce ar fi atât de ciudat ? Doamna Stavru e menajera cea mai conștiințioasă și mai eficace pe care am avut-o vreodată. Și-apoi, nici Ella nu mai este ce a fost !

CRISTINE : Dar nici cu totul alta nu este ! Leonid, poți să-mi spui o dată de ce ești atât de neliniștit ?

LEONID : Las eu impresia asta ?

CRISTINE : Ella știe că ți-ai întrerupt cursurile ?

LEONID : Nu, nu știe. (*Suspicios.*) Dar tu de unde știi ?

CRISTINE : Eu nu sînt muribundă și nu trăiesc închisă între patru pereți. Dar să vorbim nițel de această doamnă Stavru. Știai că acum vreo douăzeci și cinci de ani dumneaei a fost eroina unui proces care a făcut oarecare vîlvă ?

LEONID (*posomorit*) : Da, parcă mi-a pomenit Nae de așa ceva !

CRISTINE : Și știai că a fost vorba de o tentativă de otrăvire ?

LEONID (*crispat*) : Doar n-ai să-mi spui că a încercat să otrăvească pe cineva ? !

CRISTINE : Nu, dimpotrivă. Cea otrăvită a fost ea. Cel acuzat a fost soțul ei.

LEONID : Și te-ai ostenit tu să cotrobăiești prin dosare vechi de douăzeci și cinci de ani ?

CRISTINE : Nu, așa departe n-am mers. Și nici nu e sigur că le-aș mai fi aflat. Dar am găsit la bibliotecă colecția ziarelor din epocă.

LEONID : Și ce mă interesează asta pe mine ?

CRISTINE : Poate că te va interesa... Toți martorii au confirmat că soții trăiau rău, și că el intenționa chiar să divorțeze.

LEONID : Și-atunci, de ce s-o otrăvească ? Un divorț îl costa mai ieftin.

CRISTINE : Tocmai asta a și fost partea slabă a acuzării. Nu s-a putut găsi nici o justificare destul de solidă a tentativei de crimă. În schimb, în safe-ul soțului s-a găsit o sticlucă cu otravă.

LEONID : Ei. Doamne !

CRISTINE : Și totuși soțul a susținut cu încăpăținare, și în cursul instrucției,

și în cursul procesului, și chiar și după condamnare, că e nevinovat și că habar n-are cum de-a ajuns otrava cu pricina în safe-ul lui...

LEONID (*nerăbdător*) : Bine, și ce va să zică toate astea ?

CRISTINE : El a susținut în instanță că soția lui, această madam Stavru a noastră, s-a otrăvit singură și i-a foliat otrava în safe, anume ca să-l poată învinui de omor.

LEONID : Bine, dar e absurd !

CRISTINE : Așa vor fi gândit și judecătorii, căci totuși l-au condamnat. Însă ipoteza unei crime simulate nu a putut fi cu totul nesocotită.

LEONID : Dar, pentru Dumnezeu, de ce să fi uneltit ea să-l bage în închisoare ?

CRISTINE : Ei, un motiv ar fi putut să aibă : decît să-l vadă divorțat de ea și înhăitat cu alta, a preferat să-l trimită la pușcărie. Să-ți păstrezi soțul în frigidul statului nu e, pentru o femeie geloasă, o idee chiar atât de aberantă pe cît poate să pară unui filosof ca tine.

LEONID (*îngindurat*) : Da, o femeie e în stare de așa ceva ! (*Cu o urmă de interes.*) Și cu soțul ce s-a ales ?

CRISTINE : A ieșit din pușcărie ca să facă războiul. Rănit, a dat în patima beției. Azi — nici n-o să-ți vină a crede — e întreținutul ei.

LEONID : Și tu crezi că e cu putință să existe un asemenea exemplar uman, o femeie care să-și bage soțul la ocnă cu o falsă acuzație de omor, și mai apoi, timp de treizeci de ani, să fie o soră medicală eminentă, cuminte și eficace, care să-și câștige simpatia și prețuirea tuturor ?

CRISTINE : Îți repet : nu știu. Cu o întrebare ca asta nu au decît să-și bată capul filosofi ca tine, interesați de misterele sufletului și de morala lumii. Dar eu aș prefera s-o văd plecată din casă.

LEONID (*îngindurat*) : Bine, înțeleg. Mult, oricum, n-o să mai stea.

CRISTINE : Vasăzică, n-ai de gînd s-o concediezi !

LEONID : Cum îți închipui că aș putea s-o fac fără să stîrnesc întrebările Ellei ? Și nu numai întrebările... De ce s-o neliniștesc cu asemenea povești ? Și de ce s-o lipsesc de singura ființă de care s-a legat într-atît ?

CRISTINE : Bine. Atunci e timpul s-o șterg ! (*Se ridică, își pune căcutilța și-și îmbracă jacheta.*) Nu cred că bătrînul Șerb ar fi bucuros să mă găsească aici.

LEONID : De ce adică n-ar fi bucuros ?

CRISTINE : Știu eu ? ! Bătrînul e cam misogin. „Ce să caute o femeie în probleme de filosofie ?” (*Dă să plece, dar zăbovește.*) Leonid, pe tine te-a consultat vreun medic după accidentul ăla de mașină ?

LEONID : Nu, și nici n-am simțit nevoia. (Atent.) Ce-ți veni să-mi pui asemenea întrebare ?

CRISTINE : Mă gîndeam, știu eu... sînt poate traumatisme care nu se percep cu ochiul liber.

LEONID (cu ironie blajină) : Vrei să spui adică : un fel de răni ascunse... amprentele degetului lui Dumnezeu ?

CRISTINE (indispusă) : În orice caz, dă-mi voce să-ți spun : arăți ca scos din groapă ! Și poate că n-ar strica să te vadă și pe tine un medic. La vedere ! Și să-mi dai un telefon ! (Iese.)

LEONID (îngîndurat) : Cine mi-a mai pomenit mie de așa ceva ? (Între doamna Stavru, care rămîne o clipă nemișcată, așteptînd parcă să aibă acces la atenția lui Leonid. Într-un tirziu.) Ce este, doamnă Stavru ? S-a trezit Ella ?

DOAMNA STAVRU : Da, Tocmai asta am vrut să vă spun.

LEONID : A dormit tot timpul cît am fost plecat ?

DOAMNA STAVRU : Da.

LEONID : Bine, mă duc s-o văd. (Sesi-zează atitudinea de așteptare a doamnei Stavru.) Nu se simte bine ? (Nerăbdător.) Vedeți, dacă între timp vine profesorul Șerb... (Se aude soneria.)

DOAMNA STAVRU : A și venit.

LEONID : Vreți să fiți amabilă să-l introduceți dumneavoastră ? Și rugați-l să mă scuze cîteva clipe... Ce să fac ? Azi sînt în întîrziere față de toată lumea ! (Iese pe ușă ce dă în apartament și doamna Stavru iese pe ușă ce dă în antret. După cîteva clipe, doamna Stavru revine cu Șerb, încotoșmănat în blană și purtînd o servietă.)

DOAMNA STAVRU : Pofțiți, domnule profesor !

ȘERB : Dar Leonid unde-i ?

DOAMNA STAVRU : Vă roagă să-l scuzați... numai cîteva clipe. Știți, s-a trezit doamna.

ȘERB : Aha !

DOAMNA STAVRU (îndatoritoare, dă să-i ia servietea din mînă) : Îmi permiteți ?

ȘERB : Nu, asta rămîne aici. (Pune servietea jos și-și dezbracă blana pe care i-o remite doamnei Stavru.) Am avut impresia, venind, că am zărit mașina doamnei Cristine... A fost pe aici ?

DOAMNA STAVRU : Da, domnule.

ȘERB : Afurisită femeie ! Pe unde mă duc, tot de ea dau ! (Doamna Stavru duce blana în antret și revine.) Și cum se mai simte doamna Leordeanu ?

DOAMNA STAVRU : Atît de bine pe cît se poate simți cineva pe care îl lasă inima... Doriți o cafea ? Bineînțeles, o cafea naturală !

ȘERB : Păi, tocmai asta e... M-am deprins cu surogatul și nu mai suport cafeaua naturală. Nu, mai bine, știți ce ? adu-mi

un păhărel de țuică sau de rom, să-mi mai încălzesc nițel oasele !

DOAMNA STAVRU : Da, domnule.

(Doamna Stavru dă să iasă.)

ȘERB : O clipă, te rog !... Leonid... el e sănătos, se simte bine ?

DOAMNA STAVRU : Destul de bine, cred.

ȘERB : Aha ! Mulțumesc ! (Doamna Stavru iese. Iar Șerb, după ce-și freacă mîinile bătrînește, scoate din servietă manuscrisul voluminos al Eticei și-l rînduiește pe masa de lucru, sub bustul lui Platon.) Așa ! (În spatele lui a intrat Leonid.)

LEONID : Mă iertați, domnule profesor...

ȘERB (vîot) : Mai e vorbă ? Sigur că te iert ! (Își stringe mîinile cu afecțiune.) Între timp, ți-am cunoscut menajera. Și uite-ți aici și tot manuscrisul. Nu-i lipsește nici o filă !

LEONID : Sînt sigur !

ȘERB (instalîndu-se în fotoliu) : Ei, și-acum ce aștepți de la mine ? Părerii ? (Între doamna Stavru și-i pune pe masă, la îndemînă, tava cu paharul cu rom.) Mulțumesc. (Doamna Stavru iese, bătrînul, privind pe urmele ei, soarbe din paharul cu rom.) Unde ai descoperit perla asta ?

LEONID : Vă rețeriți la rom ?

ȘERB : Nu, la ruenajera dumitale.

LEONID : Mi-a recomandat-o un prieten.

ȘERB : Hm, știi ce bag de seamă ? Că ai un adevărat talent să te înconjuri de femei care de care mai remarcabile în felul lor.

LEONID : Nu talentul meu e de vină ! Hazardul !

ȘERB : Zău, hazardul ? (Dă păhărelul de rom pe git și-l depune pe tavă.) Dubios cuvînt ! (Scrutîndu-și un timp interlocutorul.) Acu', dragă băiete, vrei să-ți spun ceva ? N-ai, cu siguranță, nici cea mai mică nevoie de părerile mele ! (Cu un deget care interzice ori intervenție.) Nu există nici măcar un singur cuvînt pe care să ți-l spună un belfer ca mine, și care să te poată cu adevărat interesa. Nu că Etica asta a dumitale n-ar comporta discuții. Dimpotrivă ! Dar o lucrare capitală ca asta are nevoie de cu totul altă intrare în lume decît de o discuție oarecare de un ceas. Cît privește unele inadvertențe, astea o să le descoperi și singur ! Iar finalul pe care vrei să-l scrii... N-al nevoie de încurajarea mea. Pe scurt, ca să-ți spun tot adevărul : nu lucrarea asta am venit s-o discut. Ci cu totul altceva. Treburii mai lummești. Ba chiar de-a binelea neplăcute. (Leonid își scoate pipa și și-o pune în gură.) Mă ascultă ?

LEONID : Firește.

ȘERB (privind în juru-i): Hm, crezi că deranjăm pe cineva?

LEONID (deja absent): Nu.

ȘERB (atenți): De la facultate nu ți-a spus nimeni nimic?

LEONID: Nu.

ȘERB: Ascultă, băiete, ceea ce am eu de gînd să-ți spun n-o să-ți placă defel... Și poate că nici nu ți-aș spune dacă ceea ce am aflat nu mi-ar fi fost anume divulgat ca, într-un fel oarecare, să ajungă la cunoștința dumitale... mai devreme cu un ceas.

LEONID: Înțeleg.

ȘERB: Trebuie să știi că la decanat s-a primit un fel de denunț, firește, anonim... Mă urmărești? Denunțatorul — că nu-i pot spune altfel — susține că ești foarte grav bolnav, că suferi de nu știu ce demență, caracteristică unora dintre Leordenii... Înțelegi? Că tocmai împins de demența asta ai fi încercat să-ți omori soția într-un accident de mașină simulat.

LEONID (absent): Da.

ȘERB: Cum, da? Nu-ți dai seama ce infamă acuzație ți se aduce?

LEONID: Ba da.

ȘERB: Și totuși nu pari surprins.

LEONID: Încerc să înțeleg.

ȘERB: Dar partea interesantă abia urmează.

LEONID: Îmi inchipui.

ȘERB: Amicul — care o fi el — se întreabă ipocrit cum de e posibil ca un individ — „individul” ești dumneata — cum e posibil ca un individ asupra căruia planează asemenea teribile suspiciuni să fie în continuare lăsat să predea tinerii generații și să fie propus pentru a ne reprezenta într-un congres de importanță internațională... Acum înțelegi?

LEONID: Ce să înțeleg?

ȘERB: Denunțatorul nu numai că știe cite ceva despre neamul Leordenilor și despre accidentul cu pricina — despre asta știe mai toată lumea —, dar el face o trimitere foarte clară la o chestiune de care nu se știe decât într-un cerc relativ restrîns și în care, de fapt, nu s-a luat nici o decizie definitivă. E clar, așadar, că amicul nu numai că are acces într-un anumit mediu și la anume informații, dar și că ceea ce urmărește el este, dacă nu chiar demiterea de la catedră, în orice caz crearea unei atmosfere de suspiciune și, mai ales, suprimarea unui candidat probabil pentru congres.

LEONID: Credeți?

ȘERB: Dar este evident. Dovadă: denunțul e trimis nu la miliție sau la procuratură, cum se cam obișnuiește, ci tocmai la facultate, adică exact acolo unde canalii țin să provoace o reacție.

LEONID (calm): Vă înșelați. Există un denunț, exact de acest tip, și la procuratură.

ȘERB (interzis): Va să zică... Știai.

LEONID (obosit): Da, știam... Am fost invitat la procuratură.

ȘERB (neliniștit): Sper că soția dumitale...

LEONID: Nu, n-a aflat... Și sper nici să nu afle.

ȘERB: Și ți s-a arătat denunțul?

LEONID: Da.

ȘERB: Și ai recunoscut cumva grafia?... Vreau să spun, bănuiești pe cineva?

LEONID (impenetrabil): Nu, pe cine aș putea bănuii?

ȘERB: Și procuratura la afacerea în serios?

LEONID: Nu, n-o ia în serios. Dar e obligată să cerceteze. De altfel, ancheta din momentul accidentului a lămurit absolut toate împrejurările. Cît privește demența mea... (Ridicarea din umeri.) Se poate discuta.

ȘERB: Ce să discuți, o legendă? Singura nebunie a Leordenilor — a spus-o încă Iorga — asta a fost: Puterea, Muierile și Pămîntul! Singurul pălit de nebunia filosofiei te-ai brodit dumneata... Și de la facultate ce știi?

LEONID: Nimic.

ȘERB: Bineînțeles. Acolo nu e nimeni dispus să te suspecteze. Și dacă vrei să afli părerea mea, nici individul nu-și face vreo iluzie. Tot ce speră, probabil, e să provoace acea reacție tipică, de suspiciune funcționarească. Îndestulătoare să împiedice plecarea dumitale la Paris și poate chiar să întîrzie tipărirea lucrării. În orice caz, vreau să știi un lucru: n-o să mă las! Ți-am spus că ne vei reprezenta în congres, și de va fi nevoie voi merge cît de sus!

LEONID: Vă mulțumesc, dar... Credeți chiar că sînt cel mai indicat?

ȘERB (se ridică): Băiete... nimeni nu e destul de mare să reprezinte el singur o țară întreagă. Nici Platon nu e toată Grecia, nici Dante, toată Italia, nici Shakespeare, toată Anglia... Un popor e o ființă multiformă, cu prea multe obraze ca să-l poată reprezenta un singur om, oricît de genial. Dar fiecare dintre noi îi este, într-un fel, necesar, căci fiecare îi poate înfățișa măcar una dintre fețe. Acesta va fi și rostul dumitale: să prezinți una din fețele cele gînditoare ale zilei lui de azi.

LEONID: Sper, totuși, că va fi ales altcineva decît mine.

ȘERB: Nu-nteleg.

LEONID: Am expediat azi-dimineață o scrisoare către conducerea Academiei, prin care declin onoarea ce mi s-a făcut, de a fi fost propus pentru congres.

ȘERB (*constrnat*): Doamne! Și ce motiv ai invocat?

LEONID: Cînd stai o noapte întregă la căpătîiul soției tale, nu e atît de greu să găsești un motiv.

ȘERB (*girbovit deodată*): Știi, băiete... în asemenea momente mă simt bătrîn ca moartea. E în fața dumitale o renunțare de filosof. Și poate că e mai multă demnitate în renunțarea asta decît în reprezentarea cea mai guralivă. (*Se întoarce bătrînește și se îndreaptă spre autret, dar zăbovește și spune peste umăr.*) Sper că nu ți-a trecut prin minte să demisionezi și de la facultate.

LEONID (*calm*): Ba da, Numai că asta nu-mi pot permite.

ȘERB: Aha!

LEONID: Am preferat să le solicit un concediu.

ȘERB (*clătînat*): De ce?

LEONID (*vag ironic*): Nu se cădea să pun niște oameni atît de gentili în situația stînjenitoare de a mi-l oferi ei.

ȘERB: Și soția dumitale știe?

LEONID: Nu. În zilele legiuite, îmi iau servieta și „plec la facultate”.

ȘERB (*mohorit*): Bine. Acum ne vom bate pentru tipărirea *Elicii*. (*Iese, urmat de Leonid, lucăperea rămîne, o clipă, goală. Apoi, pe usa dinspre apartament, apare Ella, slăbită și nesigură, sprîlînită în baston și susținută de doamna Stavru, care duce, în plus, și o pătură.*)

ELLA: Bine că a plecat. Credeam că o să stea o sută de ani... În fotoliu, Augustine, în fotoliu! (*Doamna Stavru o ajută să ia loc în fotoliu.*)

DOAMNA STAVRU: Acum stai bînșor. (*Reîntre Leonid.*) Să-ți acopăr și picioarele.

ELLA: O, Augustine, ia vezi, or fi dat drumul la gaze?

DOAMNA STAVRU (*deschide ușița focarului de la soba de teracotă*): Da, e un loc bun. Și acum mă duc să-ți pregătesc ceva de mîncare.

ELLA: O, nu, nu mi-e foame deloc!

DOAMNA STAVRU (*mustrătoare*): Ella, mi-ai făgăduit...

ELLA (*concesivă, dar zăbovind*): Bine, dacă spui tu, (*Doamna Stavru iese.*)

LEONID: De ce te-ai dat jos din pat?

ELLA: Nu mai puteam sta. Mă dor toate oasele... Te supără că am venit la tine?

LEONID (*zîmbînd*): Cum să mă supăr? N-a fost oare locul tău aici, întotdeauna, de-a lungul anilor, cît am stat la masa de lucru?

ELLA: Atunci de ce ești atît de posesiv? Nu-ți place că-mi spune „Ella”? Dar eu am insistat.

LEONID: Știu.

ELLA: Cu toate astea, de cite ori îi spun „Augustine” tresari, ți se pare atît de nefiresc?

LEONID: Nu. Deloc. Dar cînd știu, cît de greu te impacii tu cu un om...

ELLA: Dar tu singur ai spus că nu se cade să ne purtăm urit cu cineva. Numai pentru că simtem în situația de a-i da un salariu.

LEONID: Bineînțeles.

ELLA: Și apoi nu pot să-i spun, pur și simplu, „madam Tina”... La urma urmei, e dintr-o familie bună, și a fost foarte nefericită.

LEONID: Nu înțeleg de ce te frămîntă atîta pentru o chestiune atît de neînsemnată.

ELLA: Adevărul e că mă impac foarte bine cu ea. E atît de meticuloasă și atît de pricepută!

LEONID: Cu atît mai bine.

ELLA: Leonid... (*Nelinistită.*) Ce a vrut Șerb de la tine?

LEONID: Nimic deosebit. Mi-a adus manuscrisul.

ELLA: Și ce părere are?

LEONID: S-ar părea, foarte bună.

ELLA: Și de congres ți-a mai pomenit ceva?

LEONID: Crezi că mă interesează chiar atît de mult?

ELLA: Oh, întotdeauna ți-ai dorit o ocazie... o ocazie mare în care să te afirmi.

LEONID (*meditativ*): Ce lucru curios! Trăim împreună de atîția și atîția ani... Și totuși, poți tu să mă crezi atît de neghiob, sau atît de indiferent, ca să te las aici, așa bolnav cum ești, și să plec la Paris?

ELLA: Nu, nu vrei să pleci?

LEONID: Nu. Și dacă mă gîndesc bine, nici nu cred că am vrut vreodată cu tot dinadinsul. În orice caz, dacă asta te nelinistește atît, vreau să știu că am și refuzat propunerea. Și refuzul meu este absolut irevocabil.

ELLA: Asta n-ai putut face!

LEONID: Ba da, Ella, am făcut-o. Și, crede-mă: nu mi-a fost deloc greu.

ELLA (*tulburată*): Doamne, de ce... de ce ai făcut-o?

LEONID (*încîndurat*): Ella, am să-ți spun ceva... Mă ascultă? (*Zăbovește o clipă în dreptul sobei, deschide ușița focarului și o închide.*) Da, arde bine!... Știi, tot scriind la *Etea* asta a mea, atîția ani, unui om ca mine îi trec prin minte tot felul de idei... Ce-ar fi, m-am întrebat eu, ce-ar fi dacă într-o bună zi mi s-ar înfățișa Moartea în persoană...

ELLA (*bănuitoare*): Moartea? De ce tocmai Moartea?

LEONID: Pentru că, potrivit tradiției, numai Moartea poate să propună un tîrg cu timpul, înțelegi?

ELLA: Ce tîrg, de fapt?

LEONID : Bineînțeles, un tîrg cu viața omului !... M-ar duce, așadar, Moartea, undeva, în centrul galaxiei, acolo unde se rotește atîtea și atîtea dintre lumile universului, și mi-ar pune în față o balanță cu două talere. „Uite, mi-ar zice ea, pe talerul ăsta (*întinde brațul drept*) stă o operă măreață” — tot atît de măreață, să zicem, ca dialogurile platoniciene — „și cu această operă îți poți agonisi o glorie veșnică”, — mă rog, atît de veșnică cît poate fi cînd e vorba de un om.

ELLA (*atentă*) : Înțeleg.

LEONID : „Iar pe celălalt taler (*întinde brațul stîng*) este un copil”.

ELLA : De ce un copil ?

LEONID (*cu tonul de toate zilele*) : Pentru că din punctul de vedere al Morții, un copil nu este încă un întreg desfășurat... Înțelegi ? Un copil e abia o posibilitate comprimată. Ce anume poate să devină un copil, asta nu știm. Deci, cită vreme viața lui încă nu s-a desfășurat, nu-i cunoaștem prețul și, dacă vrem să-l prețuim la prețul Morții, el prețuiește mai puțin chiar decît o mină de nisip sterp, în orice caz mai puțin decît o operă de filosof și decît o glorie de două mii de ani... Înțelegi ?

ELLA (*tulburată*) : De ce îți inchipui că n-aș putea înțelege ?

LEONID : „Ei bine, mi-ar spune Moartea... Alege ! Care taler vrei să-l salvezi, opera sau copilul ?”

ELLA : Și tu... tu ce-ai alege ?

LEONID : Tocmai aici e dilema. Nu mă îndoiesc că dacă aș propune dilema asta unui congres de filosofi, fiecare taler și-ar avea avocații lui... Căci, vezi tu, aici e vorba de ceva mai mult decît un tîrg. E vorba de o dilemă filosofică !... Tu, ce taler crezi că ar trebui să aleg ?

ELLA (*neliniștită*) : Nu știu... nu m-am gîndit niciodată.

LEONID : Eu, da... eu sînt blestemat să gîndesc. Și să-mi pun întrebările cele mai chinuitoare. Și chiar să caut răspunsuri. Cu toate că nici răspunsurile nu sînt scutite de chin. Ei, bine, eu am ales... (*Incet.*) Eu am ales copilul. (*Tăcere mare.*) Crezi că alegerea mea e alegerea unui năving sentimental ?

ELLA : O, nu. Dacă ai ales, sînt sigură că ai avut anume rațiuni — cum să le zic ? — (*ușor ironică, dar cu evidență tandrețe*) filosofice.

LEONID : Dar bănuiești măcar care a fost rațiunea mea ?

ELLA (*nesigură*) : Care ?

LEONID : Mi-am spus că viața unuia om — chiar a unui om nedesăvîrșit cum este un copil, cu atît mai mult viața unei femei de care te leagă un întreg trecut... În fine, viața — o viață de om — e un miracol înfinit mai mare decît orice creație umană... (*Tăcere adîncă.*) Acum înțelegi ?

ELLA (*nesigură*) : Ce să înțeleg ?

LEONID (*agitat*) : Ce conțază maldărul meu de manuscrise, pe lîngă viața ta ? Nimic ! O deșertăciune de hîrtie ! Un deșert de cuvinte !

ELLA (*tulburată*) : Vrei să spui că dacă în locul copilului ăluia, pe talerul acela aș fi eu... atunci m-ai alege pe mine ?

LEONID (*îngenunchind lîngă jîțul ei*) : Da. Pe tine. Întotdeauna pe tine. Și numai pe tine.

ELLA (*istovită*) : Oh, dragul meu, mă omori...

LEONID (*incet*) : Ella... (*Intră doamna Stavru.*)

DOAMNA STAVRU : Ce s-a întîmplat ?

LEONID : Cred că ar trebui să chemăm doctorul.

DOAMNA STAVRU (*teapănă în ușa apartamentului*) : Nu de un doctor are nevoie... De un preot.

ACTUL al IV-lea

Aceeași încăpere. În jilț, Leonid, cu pipa în gură, abandonat gîndurilor. Condrea, pe un scaun, și Cristine, în picioare, fumează.

LEONID : Știi de cînd stăm aici ? De trei ceasuri.

CRISTINE : Dar tu știi cum arăți ? Parcă ești drogat !

LEONID : Nu, nu drogat. Mai degrabă... pustiit.

CRISTINE : De fapt, ce s-a întîmplat astă-noapte ?

LEONID : Inițial, nimic deosebit. O înlocuisem pe doamna Stavru la căpățiul

Ellei, cam în jurul orei zece. Mai tirziu, nu știu exact cît va fi fost ceasul părintu-mă-se că Ella a adormit, m-am ridicat și am venit aici...

CRISTINE : Și pe urmă ?

LEONID : Pe urmă s-a întîmplat ceva de care nu mă mai simțeam de mult în stare : m-am așezat la masa asta și am scris... Am scris adică tot finalul, de fapt ultimele pagini ale *Eticii*.

CONDREA : Vrei să spui că ți-ai încheiat, în sfârșit, lucrarea ?

LEONID : Da, tocmai asta am făcut. Știi, uneori mi se părea că nu aveam s-o mai închei niciodată. Cînd asta totuși s-a întîmplat, mai nu-mi venea a crede că douăzeci de ani de muncă și-au găsit, în sfârșit, fraza după care să pun punct. Și știi ce m-a surprins cel mai mult în clipa în care am realizat ce făcusem?... Tăcerea! Ai fi zis că finalul acesta ar fi trebuit să fie celebrat de toate tunetele și fulgerele cerului. Dar în jurul meu era o liniște adîncă... de parcă toată firea și-ar fi ținut răsufierea pe marginea mesei asteia. Abia atunci m-am uitat la ceas: arăta orele trei și treizeci și cinci de minute. M-am ridicat speriat și m-am dus să văd ce face Ella... Da...

CRISTINE : Și ce făcea ?

LEONID : Stătea, în lumina albăstruiie a veiozei, cu ochii deschiși, și mă privea.

CRISTINE : Și cînd ți-a spus că se simte rău ?

LEONID : Asta ceva mai tîrziu, mai spre zori. Atunci am trezit-o pe doamna Stavru și te-am sunat pe tine și pe Nae...

CRISTINE : Și nu ți-a spus nimic ?

LEONID : Ce să-mi spună ?

CRISTINE : Un muribund ca Ella are întotdeauna ceva de spus. Și pe mine m-a poftit ieri la o vorbă.

LEONID : Ella ?! Și ce-a vrut Ella de la tine ?

CRISTINE (cu o îndălțare din umeri) : Dacă crezi că am putut afla din gura ei ceva cît de cît clar și distinct, apoi te-nșeli.

LEONID : Totuși, un motiv trebuie să fi avut, dacă te-a chemat.

CRISTINE : Da, probabil. Dar parcă poți să știi ce gîndește cu adevărat un om care știe că moare ? Ultimul lucru pe care mi l-a spus : să am grijă de tine !

LEONID (intrigat) : Cum adică, să ai grijă ?

CRISTINE : Presupun că ar vrea să mi te lase moștenire.

LEONID : Moștenire ! ?

CRISTINE : De ce nu ? Să lași cuiva drept moștenire un geniu filosofic, ăsta e un adevărat act de generozitate !

LEONID (amărit) : Cristine, draga mea, crezi că e momentul cel mai potrivit să te ții de asemenea glume ?

CRISTINE : Dar nu glumesc deloc ! Ceea ce părea Ella că ține să-mi spună e că dacă eu vreau, ea e gata să mi te dea și de soț. Ceea ce, trebuie să recunoști, e un gest cum nu se poate mai creștinesc, nu ?

LEONID (morocânos) : Și încă în marea tradiție a Vechiului Testament !

CRISTINE : Hm, n-aș zice că te face cine știe ce fericit privilegiul de a face

parte din inventarul de obiecte al unui testament caritabil.

CONDREA : Cristine !...

CRISTINE : Dar și ce lucru ciudat ! trei oameni vii așteptînd să moară un al patrulea !

CONDREA : Ce să-i faci... uneori și moartea durează.

LEONID : Ciudățenia nu e în așteptare, ci în faptul că nu putem face nimic. Ella moare, și nici o rugămintă, nici o durere, nici o revoltă, nici o minune n-o poate reține între noi.

CRISTINE : Leonid !...

LEONID : Și știți cînd mi-am dat seama de asta ? Cînd am băgat de seamă că toată îndîrjirea ei a dispărut. Începuse să tacă. Înțelegi ? Afurisenia aia agresivă care i-a făcut atîția neprieteni de-a lungul anilor era o formă de vitalitate, un fel al ei, caracteristic, de a se opune nefericirii și morții. Unde sînt acum ironiile, sarcasmele și toate cuvintele acelea tăioase care făceau să vibreze casa toată ? N-a mai rămas în ea decît o frămîntare tăcută, care îi stoarce inima de orice vlagă.

CONDREA (în picioare) : M-aș duce să mai arunc o privire.

LEONID : Vreți să vă spun ceva ?... Mi-e rușine.

CONDREA : Nu-nțeleg, de ce adică să-ți fie rușine ?

LEONID : Mi-e rușine că sînt sănătos, că pot sta aici, în jilțul ăsta și să vorbesc despre moartea ei... Firește, știu bine că, într-o bună zi, ceea ce i se întîmplă ei mi se va întîmpla și mie ! Dar, deocamdată... există acest iluzoriu „deocamdată"... Deocamdată mă simt viu, și toată durerea mea nu e de ajuns ca să-mi facă de rușine mulțumirea... mulțumirea asta, profund egoistă, că nu sînt în locul ei. Înțelegi ? Mi-e rușine de nerușinea mea.

CONDREA : Ascultă, Leonid, te așteaptă cîteva zile grele... Nu e cazul să te lași tirat de asemenea gînduri. Ella nu e primul om pe lume care moare, și tu nu ești primul om care se pregătește să se despartă de o ființă mult iubită.

LEONID : Și asta o știu ! Talentul nostru de a supraviețui acolora pe care îi iubim e nesfîrșit. Cînd a murit mama mea credeam că neresit voi muri și eu. Nu-mi puteam imagina lumea fără ea. Am fost destul de speriat și de rușinat să descopăr că sînt totuși în viață. Și, iată, îi supraviețuiesc de treizeci de ani.

CONDREA : Bineînțeles. Nici o durere și nici o amintire nu rezistă timpului. (Intră în dormitor.)

LEONID : Ai auzit, Cristine ? Am să uit. Dar mă îngrozesc de pe acum la gîndul că am s-o uit pe Ella, așa cum am uitat-o pe mama : nu de tot, totuși

destul ca să contină să respir și să gîndesc pe bulgărul ăsta de glod.

(Reintră Condrea.)

CRISTINE : Ce face ?

CONDREA : Tot ce poate să facă mai bine : doarme. Acum, să stabilim unele lucruri... N-ar fi bine, în zilele astea, s-o ai pe lingă tine pe Cristine ?

LEONID : Dacă vrea ea...

CRISTINE : Fii liniștit, n-am de gînd să mă instalez aici !

CONDREA : Și de ce nu ?

CRISTINE (sarcastică) : Pentru că sînt prea vie.

CONDREA : Bine, în cazul ăsta (către Leonid) poți conta pe doamna Stavru. Ea știe mai bine decît tine tot ce a cîde făcut.

LEONID : Nu mă indoiesc. Numai de s-ar întoarce odată de la biserică !

CRISTINE : La biserică ? !

LEONID : E duminică, Și Dumnezeu duminicilor ei nu are nici un rival printre muritori.

CONDREA : Te înșeli, Doamna Stavru e în casă, la patul Ellei.

LEONID : Adică, n-a ieșit ? Ca să vezi... habar nu mai am cine-mi intră și cine-mi iese din casă. Dar bine că e aici.

CRISTINE (subtilă) : Și de ea nu te temi ?

CONDREA (naiv) : De ce naiba să se teamă ? (Către Leonid.) Inutil să adaug : oricînd ai nevoie de mine, nu șovăi și telefonează-mi ! O să vin imediat. Acum plec.

CRISTINE : Și eu. Dar fii liniștit : voi reveni. Și nu e nevoie să ne conduci. Mai bine încercă să ațipești nițel, arăți îngrozitor !

CONDREA : La revedere, bătrîne ! (Iese, precedat de Cristine. După un timp se aude ușa care se închide în antret. Tăcere. Obosit, Leonid a închis ochii. Apoi se aude soneria de la intrare. Dar Leonid nu face nici o mișcare. Tirziu, din apartament își face apariția doamna Stavru.)

LEONID (tresărînd) : Ella !... Ah, dumneata ! Credeam că te-am văzut plecînd în oraș.

DOAMNA STAVRU : Nu, azi am renunțat. M-am repezit numai pînă în vecini, că m-au rugat să fac o injecție unuia din copii, și m-am întors.

LEONID : Iartă-mă ! Credeam că e soția mea. (Stînjînit.) Numai ea se mai apropia așa de masa mea de lucru, nesimțită și nevăzută, ca să mă surprindă și să ridă de tresărirea mea... Ce s-a întimplat ? S-a trezit ?

DOAMNA STAVRU : A, nu... Doarme. Din cînd în cînd deschide ochii, mă privește. Și adoarme iar.

LEONID Totuși, parcă a sunat cineva, nu ?

DOAMNA STAVRU Nu. N-am auzit nimic.

LEONID : Mi s-o fi părut.

DOAMNA STAVRU : Ciudat ! Și mie mi s-a părut că m-ați strigat.

LEONID (îngîndurat) : Da ? ! Nu-mi amintesc. (Rămîne în fotoliu, în aceeași atitudine vag somnolentă. Doamna Stavru mai stăruie o clipă să-l privească, apoi, cum din fotoliu nu parvine nici o mișcare, iese, Tirziu, în tăcere desăvîrșită, ușa dinspre antret se deschide încet — ca o ușă de vis — și apare Tache, Cam oblic și deșuchiat, cum îi e felul, se apropie prudent și se instalează la vedere, rezemat de sobă, în atitudinea tipică a bețivului deprins să caute umărului său un sprîjin, și să aștepte... Leonid deschide, în fine, ochii.) Dumneata ? !

TACHE : Eu.

LEONID : Nici cîi mai credeam să te mai văd vreodată.

TACHE : Nici eu.

LEONID : Vasăzică, dumneata ești...

TACHE : Familia, dragă domnule... Soțul... Postul ! Adică toată familia.

LEONID : Dacă te interesezi de soția dumitale...

TACHE : Mie îmi spuneți ? ! Bineînțeles... e la biserică. Altminteri, cum aș fi eu aici ?

LEONID : Ce legătură are apariția dumitale cu...

TACHE : Are, domnule, cum să n-albă ? Că eu, dragă domnule, ca să poți să apar, cum bine ziceți dumneavoastră, musai să se combine două condiții...

LEONID : Două...

TACHE : Mai întîi și-ntîi, să fie duminică...

LEONID : De ce neapărat duminică ?

Asta e singura zi în care ești liber ?

TACHE : Aș ! Liber sînt eu în toate zilele săptămîinii, ba chiar în toate zilele anului, dar numai duminica, la ora cînd Mamaia mea stă de vorbă cu Dumnezeu! ei cel neîndurător, numai atunci poți cuteza... Că dacă dă ea cu ochii de mine pă unde își face slujba, apoi mă lasă flămînd o săptămîină, și nu văz un ban de buzunar o lună. Asta-i prima condiție ! Și a doua să fie ușa deschisă.

LEONID : Cum adică, deschisă ?

TACHE : Uite așa deschisă ! Cineva, adică, pleacă și, uituc sau grăbit, neglijează să pună yala. Atunci mă înființez și eu !

LEONID : Aha ! Și de unde știi dacă uitucul sau grăbitul a pus sau ba yala ?

TACHE : Apoi, domnule, de unde să știu ? Apăs ! Apăs clanța. Cum s-ar zice : încerc. Dacă ușa se deschide înseamnă că și eu sînt mosafir poftit.

LEONID (din ce în ce mai interesat) : Și se deschid adesea ușile ?

TACHE: Nici n-o să vă vină a crede... ce să vezi? Era deschisă... ușa! Ei, și dacă era deschisă, am intrat, nu? Că doar nu era să-i întore spatele când mă poftea să intru.

LEONID: Interesant. Și de data asta ce-ai făcut?

TACHE: Ce să fac? M-am conversat. Că eu, pă dedesubt, sînt un om fin, domnule.

LEONID: Și pe urmă?

TACHE: E... mai nimic. M-a rugat doamna să-i pun ceva corespondență la cutie.

LEONID: O scrisoare?

TACHE: Nu, domnule... (*Arătînd cu degetele. Suav.*) Două!

LEONID: Și le-al pus?

TACHE: Dacă m-a rugat! Puteam eu să-i refuz țuiculița? Puteam eu să-i refuz polul? Nu se putea! Că eu, domnule, pă dedesubt...

LEONID: Și-ți mai amintești cumva adresele?

TACHE: Știu eu?! Poate că da, poate că nu...

LEONID: Poate știi ce cuprindeau scrisorile?

TACHE (*lezat*): Eu?!... Să deschid o scrisoare?! (*Poltron.*) Păi, ce era să fac? Curiozitatea e boală grea. Și-apoi, dragă domnule, mie, de cînd mă știi, mi-a plăcut să citesc: jurnale, cărți, scrisori... orice o fi să fie! Că eu, domnule...

LEONID: Știu, ești un om fin!

TACHE (*bănuitor*): Și, adicătelea, nu-s? (*Autocompătimitor.*) Ei bine, domnule, dacă ați ști dumneavoastră ce m-a adus aici...

LEONID: Ce te-a adus?

TACHE (*tragic*): Remușcările, domnule. Mă înțelegeți? Mă omoară remușcările!

LEONID: De ce?

TACHE: Păi cum, de ce? Și dacă oi fi făcut pagubă cuiva? Și dacă mă voi fi făcut părtaș la cine știe ce faptă? Și dacă or să mi-o bănuiască pe Augustina? Vedeti, Familia, domnule, Familia nu rabdă așa ceva. (*Dezolat.*) Și dacă mai află și Mamaia, și dacă o dați afară... Sînt un om terminat.

LEONID (*rece*): Ce-mi dai să nu te spun soției dumitale?

TACHE (*consternat*): Eu?! Ce-ți dau?! Ce să-ți dau? (*Uluit.*) Cum adicătelea, dumneata mă șantaiezi pî mine?

LEONID: De ce nu? Pot chiar să te dau și pe mina miliției!

TACHE: Dumneata? Pă mine? (*Dezolat.*) Acu' ce mă fac? (*Conspirativ.*) Știi ce, vă las suta!

LEONID: Care sută?

TACHE: Aia pe care voiam să v-o cer!

LEONID: Aha!... Bine, sîntem chit.

TACHE (*cu degetul pe buze*): Mormint! Nu m-ați văzut, nu v-am văzut! (*Iese în vîrful picioarelor, tot uitîndu-se în*

dărrăt, peste umăr. Intră doamna Stavru.)

DOAMNA STAVRU : Parcă am auzit ușa, LEONID (obosit) : Vi s-a părut. (Se ridică, în fine, din fotoliu.) Ce face soția mea ?

DOAMNA STAVRU : S-a trezit, domnule. Și vrea s-o aducem aici.

LEONID : Da, am s-o aduc. Intotdeauna i-a plăcut să stea aici. (Iese. Doamna Stavru întinde șezlongul, apoi intră în apartament și revine cu o pernă mică și cu o pătură. În urma ei revine și Leonid, cu Ella în brațe. O depune cu infinită tandrețe în șezlong, cu fața în lumina ferestrei, și o acoperă gri-juliu cu pătura.)

DOAMNA STAVRU (Elei) : Să-ți pregătesc ceva de băut ? Nu, nu vrei nimic ?

ELLA : Nu, Tina, nimic. (Doamna Stavru iese. Către Leonid.) Nu stai jos ?

LEONID : Ba da, draga mea, stau. (Și trage scaunul lângă șezlong și ia loc.)

ELLA : Intotdeauna mi-a plăcut camera asta a ta. E cea mai luminoasă din tot apartamentul. Ani de zile am întârziat aici ca să te văd lucrînd și am ieșit ca să mă întorc lângă tine. Aș putea zice că o viață întreagă n-am făcut decît să dansez în jurul tău.

LEONID : Da... au fost ani buni și zile fericite.

ELLA : Și-acum trebuie să mă duc. De ce ?

LEONID : Ella, draga mea...

ELLA : Nu încerca să mă minți. Nu de minciuni am eu acum nevoie. Mor — și o știu. Dar nu izbutesc să înțeleg de ce. Filosofia ta știe ceva ?

LEONID (neșăgite) : La poarta întrebării ăsteia bate umilită toată filosofia lumii. Și nici un răspuns încă n-a epuizat întrebarea.

ELLA : Știi, Leonid, sînt geloasă.

LEONID : Draga mea, n-ai prefera să stai liniștită ?

ELLA (cu ceva din ironia de odinioară) : Adică, să tac ? Nu, nu vreau să tac. Vreau să vorbesc. Cel puțin cît timp vorbesc, știu că sînt vie... Și știi de ce sînt geloasă?... Pentru că nu te pot lua cu mine.

LEONID : Doamne, Ella...

ELLA : De ce să te las aici ? Și cui să te las ? Îți amintești ce-mi povesteai odată, despre acei regi din vechime care se îngropau cu soațele, slujitorii, caii și clinii lor ? Așa aș fi vrut și eu, să mă îngrop cu tine. (Obosită.) Dar eu nu sînt regină.

LEONID (zimbînd) : Într-un fel... ești. Nu sînt eu robul tău ? Ba, de nu mă-nșel, sînt chiar primul rob din neamul Leordenilor.

ELLA : Nu, dragul meu, nu ești robul meu. De fapt, n-ai fost niciodată. Și dacă ai avut o stăpînă, apoi aceea a fost muza filosofiei. Pe tine însuți

te-ai îngropat în maldărul acela de hirtie. Oricum, în ceasul ăsta sînt singură, și nimeni nu poate fi în locul meu. Uite și tu : cărți, masă, etajere... Toate vor continua să fie cînd eu nu voi mai fi. Și tu vei fi împreună cu ele.

LEONID : Ella...

ELLA : Îți amintești de accidentul nostru ?

LEONID : Crezi că ăsta e momentul cel mai potrivit să ți-l amintești ?

ELLA : Altul nu va mai fi... Îmi amintesc perfect... Mai întîi ți-ai pus pipa în gură...

LEONID (zimbînd vag) : Poate să fi fost un simplu gest reflex...

ELLA : Și pălăria de ce ți-ai tras-o pe ochi ? Ca să nu vezi primejdia ?

LEONID : Dimpotrivă, voiam să fiu sigur că n-o să-mi scape nimic... Eram, ca să zic așa, foarte curios să asist la propria mea moarte.

ELLA : De fapt, știi ce voiam să se întîmple ? Voiam să murim împreună. Atunci, de prima oară — parcă mi-ar fi trecut o flacără peste creier — așa mi-a trecut prin minte : să te iau cu mine ! (Închide ochii, retrasă în sine. Tăcere.)

LEONID (încet) : Ella...

ELLA : Nu, nu te teme, încă n-am murit. Mă gîndeam. Ce neună am fost ! Cristine are probabil dreptate : toată viața am fost neună.

LEONID : Ella, de ce ții atît să te chinuiești ?

ELLA : Oh, dacă ai ști ce neună am putut să flu !

LEONID : Acum nu mai are nici o importanță.

ELLA : Crezi ? Crezi că nu mai are nici o importanță că am vrut să te omor ?

LEONID : Tu ? ! Să mă omori ? A, te mai gîndești la accidentul ăla nenorocit ? Dar, draga mea, cred că nicio-dată nu m-ai lubit mai mult ca în momentul acela cînd ți-ai dorit să murim împreună.

ELLA : Nu, nu la accident mă gîndeam. Asta n-a fost decît prima tentativă.

LEONID : Ce prostie ! Cum să mă omori tu ?

ELLA : Nu, nu zilele voiam să ți le iau. Sufletul ! Creierul voiam să ți-l zdrobesc. Crezi că aiurez ? Voiam să-ți nimicesc manuscrisele. Să le rup ! Să le pun pe foc !... Dar n-am avut curajul.

LEONID (îndurerat) : Doamne, ce de prostii pot să-ți treacă prin minte !

ELLA : Îți amintești de ziua ala în care ți-ai uitat servieta în oraș ? Dacă ai ști... În ziua aceea am încercat iar,

Am ispitipt intimplarea. Dar intimplarea a refuzat să mă slujească. Manuscrisul tău a făcut picioare... doar până în antret. Nu-și așa că e ridicol? (Tăcere.) Și nici asta n-a fost tot.

LEONID : Ella...

ELLA (*chinuită*) : Oh, dacă ai ști ce nebună am putut să fiu !

LEONID : Dar nu vreau să știu nimic.

ELLA : Nu, nu vrei să știi ? Numai o nebună ca mine putea să plănuiască așa ceva ! (*Incleștată într-un gând.*) Doamne, nu cumva s-a și întimplat ?

LEONID : Ce să se întimpla ?

ELLA : Crezi că n-am băgat de seamă cât de neliniștit ești în ultimul timp ?

LEONID : E firesc.

ELLA : Ce este firesc ? E firesc să te dea afară din facultate ?

LEONID (*calm*) : Nu m-a dat nimeni afară.

ELLA : Să te hărțuiască procuratura ?

LEONID : N-am fost în viața mea la procuratură.

ELLA (*obosită*) : Doamne, ce rău știi tu să minți ! (*Cu o vagă speranță.*) Chiar nu știi nimic ?

LEONID (*neclintit*) : Nimic.

ELLA (*privindu-l atent*) : Atunci e timpul să-ți spun eu, Nu te pot lăsa așa, în neștiință. Va trebui doar să te aperi...

LEONID : De ce să mă apăr ?

ELLA : Pentru că am trimis scrisori la facultate și la procuratură.

LEONID : Poate ai visat, draga mea, N-ai trimis nimic, niciodată.

ELLA : Nu, n-am visat, S-a întimplat aievea. Le-am chibzuit pe indelete, le-am așternut prefăcându-mi scrisul și le-am trimis. (*Obosită.*) Și dacă ai ști câte am înșirat acolo ! Tot ce mi-a trecut prin cap ! Toate nebuniile ! Toate bănuielile de-o viață ! Mi-am adus aminte chiar și de poveștile ce umblau prin neamul tău. Și când Augustine mi-a atras atenția o dată că poate și tu te vei fi ales cu vreun traumatism de pe urma accidentului, atunci n-am mai șovăit deloc... Am scris că ești bolnav, că ești dement... Voiam cu orice preț să te compromit ! (*Palidă.*) Acum ce-or să spună ? Ce are să spună lumea când o să afle că mi-am ponegrit și denunțat soțul ?

LEONID : Fii liniștită. Nu s-a întimplat nimic.

ELLA : Nimic ? Atunci are să se întimpla ! Urmările sînt pe drum și tu ești în drumul lor.

LEONID : Ți-am spus, fii liniștită. Nu s-au primit încăieri nici un fel de scrisori.

ELLA : Cum nu s-au primit ? Dar le-am trimis !

LEONID : Nu toate scrisorile trimise ajung.

ELLA : Crezi, adică... (*Ride încetșor.*) Te pomeniști... te pomeniști că n-au ajuns ! La urma urmei, nici manuscri-

sul tău n-a depășit antretul. Poate că nici scrisorile mele n-au fost puse la cutie ! Poate chiar că nici nu le-am scris ! (*Bănuitoare.*) Și bețivanul ?

LEONID : Care bețivan ?

ELLA : Aia care mi-a intrat în casă... căruia i-am dat scrisorile ?

LEONID : Ai visat, draga mea.

ELLA : Dar și tu mi-ai spus că l-ai văzut !

LEONID : Crezi ? Nici eu nu sînt sigur că l-am văzut vreodată. Poate că numai grija mea pentru tine să-l fi inventat.

ELLA : Atunci... să nu fi făcut nimic altceva decît să fi visat ? (*Ride încetșor.*) Ca să vezi câte se pot întimpla ! (*Șovăitoare.*) Nu știu... nu mai știu, toate se amestecă. Am vrut ? Am visat ? Am visat că vreau ? (*Privindu-l drept.*) Numai un lucru e sigur : niciodată nu te-am putut avea cu totul al meu.

LEONID : Și totuși te-am iubit. Și încă te iubesc nespuse de mult.

ELLA : Nu, Leonid, nu m-ai iubit niciodată destul... Îți amintești ziua aia în care m-ai întrebat pe cine ar trebui să omori ca să-mi dovedești că mă iubești ?

LEONID : Pe cine ?

ELLA : Îți amintești cum mi-ai pomenit de un Leordeanu care a trimis femeii sale, în semn de iubire, un car de capete turcești ? În ziua aceea mi-ai spus că lucrările tale pot să aștepte, că nimic nu te poate îndepărta de lângă mine.

LEONID : Da...

ELLA : Și totuși, după cinci minute, m-ai lăsat în casă, singură, și ai plecat.

LEONID : Dar nu m-ai îndemnat tu să mă duc la întîlnire ?

ELLA : Bineînțeles. Dar cît aș fi dorit să nu-mi fi dat ascultare ! Și nici o clipă nu ți-ai dat seama.

LEONID : Vrei să spui că m-ai pus atunci la încercare ?

ELLA : Nu, nu chiar. Totuși, încercare a fost ! Căci ești slab, dragul meu, foarte slab. N-ai putut rezista glasului aceleia care te ispitesc afară din casă. Și ai plecat, ai fugit... ai zburat. Ah, cît te-am urit atunci !

LEONID : Dar m-am întors.

ELLA : Da. Dar nu iubirea te-a întors din drum. Remușcarea ! Grija ! Teama ! Slăbiciunea ta ! De cînd oare poate fi și șovăiala o dovadă de dragoste ? (*Inchide ochii, obosită. Tăcere.*)

LEONID : Ella...

ELLA : Da, încă sînt aici.

LEONID : Și dacă totuși ți-aș da o dovadă ?

ELLA : Ce dovadă ? Un car de capete de turci ? Unde-i turcul căruia să-i iei hirca ?

LEONID (*zîbindu-și*) : Poate se mai găsește câte unul !

ELLA Poate. Îți amintești... Acum citeva zile mi-ai povestit un fel de poveste... O poveste cu Baba Hîrca și o balanță cu două talere...

LEONID : Da. *(În clipa asta, ușa dinspre dormitor se deschide și, din pragul ei, doamna Stavru, mută și neobservată, va asista pînă la consumarea dialogului.)*

ELLA : Îți amintești ce-mi spuneai ? De-ar trebui să alegi între cele două talere...

LEONID : Da.

ELLA : Dar asta era o simplă ipoteză filosofică.. În realitate... în practică n-ai avea curajul să alegi.

LEONID : De unde știi ?

ELLA *(temîndu-se să creadă)* : Dar tu știi ?

LEONID : Nu, încă nu știu. Dar pot încerca să aflu.

ELLA : Nu, Leonid, nici măcar asta n-ai să faci... Mai întâi pentru că nu există nici o Hîrcă să-ți pună balanța în față...

LEONID *(îngîndurat)* : Cine știe, poate că mi-a și pus-o.

ELLA : Și-apoi... ce siguranță poți avea că, lăsîndu-ți opera pe talerul Morții, mă salvezi pe mine ?

LEONID : Așa este, nici o siguranță.

ELLA : Dar crezi măcar că e cu puțință o asemenea legătură, care să condiționeze viața mea de distrugerea lucrării tale ?

LEONID : Nu, de fapt nu cred. Și totuși... poți să știi ? Universul e plin de mistere. Poate că asemenea legături există și ele influențează toată existența noastră...

ELLA : Și numai pentru acest „poate“ ai avea tu curajul să încerci să obții viața mea în schimbul manuscrisului tău ?... O, Leonid, dragul meu, pentru asta ești prea slab !

LEONID : Și dacă, totuși, n-aș fi atât de slab pe cît mă crezi ?

ELLA : Atunci ai fi tu gata, acum, imediat... să-ți pui pe foc manuscrisul ? *(Leonid face o mișcare.)* Nu, să nu faci asta !

LEONID : De ce nu ? *(Se ridică, își ia de pe masă manuscrisul, se apropie de sobă și deschide portița focarului.)*

ELLA *(ușor ironică)* : Ei, mai stai pe gînduri ?

LEONID : Da. Îmi spun că sînt lucruri pe care le gîndești și lucruri pe care nu le faci.

ELLA *(sarcastică)* : Bineînțeles, ...

LEONID : Dar există un timp al neîndurării, cînd numai fapta verifică gîndul.

ELLA : Leonid... ia seama ! Poate că nu mi-e dat să mai trăiesc decît un ceas, sau o săptămînă. Merită oare să sacrifici atîția ani de muncă și toată gîndirea cită e închisă acolo, între hîrtii, pentru ca să-mi lungеști viața cu o oră ? O, Leonid, nu merită... Să n-o faci !... Te cred, te cred și așa... N-am nevoie de nici o altă dovadă. Mă iubești, sînt sigură.

LEONID : Nu. Încă nu ești sigură. *(Introduce manuscrisul în gura sobei și amîndoi contemplă sacrificiul care se consumă.)*

ELLA *(încercînd să se ridice)* : Leonid... mai poți să-l salvezi !... *(Recăzînd pe spătarul sezlongului.)* Doamne... ce-am făcut ? *(Tirziu.)* Și totuși... nu te cred ! Sînt sigură, auzi tu ?... Acum sînt sigură că chiar în clipa asta... te și gîndești să-ți refaci manuscrisul. *(Moare.)*

(Leonid închide încet ușa focarului și se întoarce către sezlong. În genunchi, își contemplă solia o clipă. Își trece mîna peste obrazul moartei, să-i închidă ochii, și rămîne îngenunchiat, cu fruntea sprijinită pe coapsa ei. Doamna Stavru, cu un chip fără expresie, îi mai contemplă o clipă, apoi iese și include ușa.)

S F Î R Ș I T